

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

**VELIČA -
SVETOPIISAMSKO
RAZMATRANJE
MARIJINA
HVALOSPJEVA**

p. Miljenko Sušac SMM

Veliča duša moja Gospodina

Svetopisamsko razmatranje Marijina hvalospjeva

SADRŽAJ	str
Predgovor	3
1. UVODNE NAPOMENE	
Uvodna misao o hvalospjevima iz evanđelja Isusova djetinjstva.....	5
Uvodna misao o Veliča.....	5
Struktura i sadržaj hvalospjeva Veliča.....	5
Kako čitati, slušati, moliti Veliča.....	6
2. SVETOPISAMSKO RAZMATRANJE MARIJINA HVALOSPJEVA VELIČA	
Neposredni biblijski kontekst hvalospjeva Veliča.....	7
Prvi dio: Marija i Bog, Bog u Mariji i zahvala za primljeni milosni dar (Lk 1,46 - 50)	
<i>r. 46. Tada Marija reče .....</i>	8
<i>r. 47. Veliča duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu mome spasitelju.....</i>	8
<i>r. 48. što pogleda na neznatnost službenice svoje, odsad će me svi naraštaji zvati blaženom .....</i>	10
<i>r. 49. jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo.....</i>	15
Za kraj prvog dijela hvalospjeva Veliča	17
Drugi dio: U drugom dijelu se naviješta preokret sudbina ljudi koje donosi i čini Bog koji definitivno zahvaća u ljudsku povijest (Lk 1, 50 - 53)	
<i>r. 50. Od koljena do koljena dobrota je njegova nad onima što se njega boje.....</i>	18
<i>r. 51. Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene.....</i>	20
<i>r. 52. Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne.....</i>	23
<i>r. 53. Gladne napuni dobrima a bogate otpusti prazne.....</i>	24
Za kraj drugog dijela hvalospjeva Veliča	25
Treći dio: Bog i Izrael; Božja vjernost, teologija saveza i sjećanja (Lk 1, 54 - 55)	

<i>r. 54. Prihvati Izraela slugu svoga spominjući se svoje dobrote.....</i>	27
<i>r. 55. kako obeća ocima našim, Abrahamu i njegovu potomstvu dovijeka.....</i>	28
Za kraj trećeg dijela hvalospjeva Veliča.....	29
Umjesto zaključka: Daljnji Marijin hod u životu i vjeri sve do proslave u Nebu.....	29
3. MOLITVENI I KATEHETSKE POTICAJI KOJI PROIZLAZE IZ MARIJINA HVALOSPJEVA VELIČA	
Veliča je jedan prozor za pogled prema dubini Marijine duše.....	33
Slika Boga na koga Marija ukazuje u hvalospjevu Veliča.....	33
Veliča i odgajanje kršćana za vjeru i molitvu.....	34
Odgajanje kršćana za zahvaljivati i slaviti Boga.....	34
Odgajati za spomen čin baštine i za solidarnost.....	35
Odgajati za osjećaj Božje providnosti i kršćanske radosti.....	36
Eklezijalni - crkveni aspekt Marijinoga hvalospjeva Veliča.....	36
Veliča i novi novozavjetni duh i mentalitet prosudbe.....	37
Antropološko čitanje Veliča.....	37
Veliča kao odgovor Boga današnjem čovjeku.....	38
Veliča je višeznačni zahvalni hvalospjev.....	39
Bilješka o piscu.....	40

Predgovor

Poštovani čitatelju, poštovani brate i sestro u Kristu! Pred tobom je jedna knjižica nastala kao plod naših dugogodišnjih zanimanja za mariologiju pod svim vidicima, počevši od marijanskih pobožnosti katoličke Crkve, marijanske duhovnosti, marijanske svetačke tradicije, a na poseban način posvete Isusu po Mariji prema nauku sv. Ljudevita Montfortskoga.

Ne može se ozbiljnije baviti ovim temama bez da se potruđi i oko čitanja studija o biblijskim marijanskim tekstovima. Ova knjiga je nastala kao plod naših dugogodišnjih čitanja i studija raznih tekstova o hvalospjevu *Veliča*, a tijekom tih čitanja skupljali smo bilješke i naša razmišljanja. Na kraju smo se odlučili sve to preraditi, sabrati i ponuditi hrvatskoj crkvenoj javnosti. Činilo nam se da u svemu tome ima vrijednih stvari, za koje bi bilo šteta da ne budu šire dostupne.

Veliča je sam po sebi vjerojatno najljepši biblijski hvalospjev o kome je napisano bezbroj članka, knjiga i studija. Radi se o Marijinom hvalospjevu, Marijinoj molitvi što još više potiče istraživače biblijskih studija i biblijske duhovnosti.

A o ljepoti samog Marijinog hvalospjeva dosta je citirati našeg poznatog biblijskog stručnjaka i dugogodišnjeg profesora biblijskih znanosti: „Nije nikakvo čudo da mnogi tumači Marijinog *Veliča* drže najkraćim i najuspjelijim sažetkom cjelokupne biblijske duhovnosti. Doista, može se reći da je u njemu sažeto sve što u Starom zavjetu teži prema ispunjenju, ali se u njemu nalazi i temelj za duhovni rast novog naroda Božjega. Marijina vjera i njezin stav posvemašnjeg predanja Bogu predstavlja temeljni stav svakog vjernika koji polazi od toga da Riječ Božja može i u njegovu životu naći konkretan oblik i donijeti plod“.¹

Dao Bog i zagovor Majke Božje da čitanje ovih redaka potakne čitatelja da bolje upozna i uzljubi Gospu i na marijansku i svaku drugu molitvu počevši od Svetog pisma koje je za kršćane prva knjiga molitve.

Bezgrješno začće, 8. 12. 2020. Zagreb.

p. Miljenko Sušac SMM – misionar monfortanac

---

¹ Fra Ivan Dugandžić, *Marija, Isusova Majka u Novom zavjetu*, Mir, Međugorje, 2008., str. 79.

1. UVODNE NAPOMENE

Uvodna misao o hvalospjevima iz evanđelja Isusova djetinjstva

Himni, hvalospjevi iz prvih poglavlja Lukina evanđelja (Lk 1-2) imaju višeznačnu ulogu. Radi se Marijinom hvalospjevu *Veliča* (Lk 1, 46 – 55), Zaharijinu hvalospjevu (Lk 1, 68-79); hvalospjevu anđela (Lk 2,14) i hvalospjevu Šimuna proroka (Lk 2, 29-32). Evanđelist Luka hvalospjevima želi objasniti duhovske događaje koje u tekstu narativno opisuje. Ovi himni u Duhu Svetom ispjevani objašnjavaju, čine jasnijima događaje o kojima Luka pripovijeda, dajući im jedan ton ispovijesti vjere i hvale Bogu.

Himni su sastavni dio povijesnog opisa onoga što se događalo u evanđeljima djetinjstva Isusova, te tako u tekstu imamo pripovijedanje događaja i duboko značenje događaja, himne. Po hvalospjevima evanđelist želi dati liturgijski smisao povijesti evanđeljima djetinjstva Isusova. Tako egzegeti tvrde da je kršćanska liturgija imala svoj početak u himnima koje nam donosi evanđelje Isusova djetinjstva.

Povijest opisuje događaje kako su se dogodili, liturgija ima drugu, višu dimenziju. Po liturgiji, oni događaji koji su se zbili u prošlosti nisu zauvijek sahranjeni u prošlosti, nego postaju u Duhu aktualni. Liturgija te događaje posadašnjuje, čini da i mi postanemo suvremenici tih zbivanja. To je trajni liturgijski danas tih povijesnih događaja.

Veliča je jedan himan, psalam, pjesma slave, objave i zahvale koja ima kerigmatsku vrijednost naviještanja. *Veliča* pojašnjava ono što je Elizabeta izrekla. Marijina pjesma *Veliča* je najstarija mariologija koju imamo i govori nam što je prvo i mlado, još povijesno neiskusno kršćanstvo mislilo o Mariji.

Biblijski studiji himana evanđelja Isusova djetinjstva - povijesno kritički pristup Bibliji - govore da je na literarnom polju puno toga nejasno. Egzegeti se pitaju: tko je sastavio ove himne - anđeli, starac Šimun, Marija, evanđelista Luka? Jesu li postojali od prije?

Ostavit ćemo po strani ova kritička pitanja, neka budu studirana. Cijelo je Pismo prikladno da se njime odgajamo u vjeri, ne moramo čekati da kritički duh sve pojasni, ne u smislu da nije važno studirati, nego jer postoji jedna veća sigurnost u svim tim egzegetskim nesigurnostima i pretpostavkama. A ta veća sigurnost jest slijedeća: Luka je uvrstio ove himne u svoje evanđelje, Crkva je prihvatila to u kanon, kao Riječ Božju. Ovi hvalospjevi su Riječ Božja nadahnuti Duhom Svetim. Tako da je *Veliča* Marijin jer i Luka i Duh Sveti su htjeli staviti Mariji u usta tu pjesmu. To znači i čini da je to uistinu njezina pjesma i to više nego da ju je ona sama napisala svojom rukom. Da smo sigurni da je Marija napisala ili da nije napisala *Veliča*, to ne bi ništa promijenilo.²

Bitno je da je hvalospjev napisan u Duhu Svetom i Luka je htio s njime izraziti Marijinu dušu u susretu s rođakinjom. Postoji jedno duhovno tumačenje Svetoga pisma koje bi povijesno kritički pristup jednostavno htio eliminirati. Puno drugih riječi, molitava i hvalospjeva Marija kao pobožna židovka je izrekla i izmolila, nisu nam dostupne i nisu Riječ Božja. Pa sve da i imamo njene riječi koje je sigurno izrekla tijekom svoga života ne bi zbog toga te njene riječi bile Riječ Božja.

Za crkvene oce *Veliča* je bio ključ razumijevanja Marijine duše, njene duhovne fizionomije te način i put za provjeru identiteta Isusovih učenika i same Crkve kao takve. *Veliča* je poticaj na trajno istraživanje - *odsad će me svi naraštaji zvati blaženom* - važan poticaj za štovanje Marije u Crkvi, i poziv na posebnu ljubav prema presvetoj Majci Božjoj. Ovaj himan je hranio dušu crvenih otaca i obasjavao put vjere u molitvi. Neka i naša epoha, vjerno slušajući Riječ i tradiciju, uzimajući u obzir napretke u teologiji i biblijskoj znanosti dadne svoj doprinos slavi one, koju će svi naraštaji zvati blaženom.

---

² R. Cantalamessa, *Misteri di Cristo nella vita della Chiesa*, Editrice Ancora, Milano 1992, str. 16 -18.

Uvodna misao o Veliča

Marija i Elizabeta su dvije zadnje žene u lancu nerotkinja starog saveza koje Božja milost i posebni čudesni zahvat čini sposobnima za majčinstvo.

Tajna, otajstvo svijeta i cijele povijesti je sadržano i opjevano u ovoj Marijinoj pjesmi. Božja slava i djelo milosti, jedne večeri u Ain Karimu potresalo je dušu jedne mlade žene, Djevice Marije iz Nazareta. Ona je dopustila da joj duša zaigra od radosti. Na Marijin pozdrav Elizabeti čedo koje je nosila u krilu zaigra od radosti, a Mariji duša zaigra od radosti. Crkva to slavi svaku večer po ustima Bogu posvećenih osoba, ali i brojnih laika koji mole časoslov. *Veliča* je biblijski uzor za ovo posvećenje i klicanje u radosti, zbog spasenja i Spasitelja.

Božje milosrđe opjevano u stihovima *Veliča*, jest vječna ljubav koja se nadvila nad Marijom i potpuno ju obuzelo, to je Božja nježnost, *Ruah*, Duh dubine Očeve - onaj koji ispituje dubine Očeve - učini djelo milosti i posvećenja. Marija je to opjevala i prenijela na sve naraštaje bogotražitelja. Trajno kroz povijest i do kraja povijesti, kao jeka odzvanja i odzvanjat će *Veliča moja duša*. I sada dok mi ovo pišemo i čitamo negdje netko moli, pjeva *Veliča* - radosno ili možda mrzovoljno, slaveći Boga zbog dobra ili u krizi života i vjere, svejedno se moli *Veliča*, to je hvalospjev koji je molitvena baština Crkve kroz sve vjekove.

Kao daleki odjek, kao neka jeka milosti koja je došla do nas, i poziva nas na slavu, molitvu zahvale Bogu. Mi bismo željeli otkriti nešto od preobilja dubljeg blaga milosti koje svaki dan, možda nedovoljno svjesno prikazujemo Bogu, moleći Marijin hvalospjev.

Veliča je škola molitve, mudrosti evanđelja. Ova molitva odsjaj ljepote jedne čiste duše, Marijinog srca koje je znalo prihvatiti zrak nestvorenog sunca, božansku milost, znalo ju vjerno sačuvati - a to je najteže u životu s Bogom za sve biblijske likove, izuzevši Isusa. Tako je za sve koji su nasljedovali ili nasljeđuju Isusa.

Veliča je istovremeno jedan vodič u Marijinu nutrinu, u nutarnji život. A mi, moleći i slušajući Mariju, otkrivamo autentičnu nutrinu našeg hoda s Bogom i dubinu našeg srca. Kontemplirajući Mariju, moleći njenu molitvu obasjani smo do dubina našeg srca pred sobom samima i Bogom.

Po svom sadržaju *Veliča* slavi eshatološki događaj dolaska pomazanika, iščekivanog kroz sve vrijeme Starog Zavjeta, ne toliko stavljajući u prvi plan osobu i narav Mesije, nego gledajući povijest spasenja i njeno nenadano ispunjenje. Iznenadno ispunjenje svih očekivanja i Božjih obećanja. Radi se o *kairosu* povijesti spasenja u začetcima, spasenje koje ulazi u ovaj grijehom ranjeni svijet. *Veliča* govori o Bogu i svijetu u jednom novom svjetlu zbog Isusova dolaska. Marija je prva koja u tom novom svjetlu gleda Boga i cjelokupnu povijest.

Struktura i sadržaj hvalospjeva Veliča³

Cijeli hvalospjev ima duhovnu biblijsko povijesno spasenjsku strukturu vjernosti Bogu te neznatnosti, poniženja – uzvišenje, proslavljanje.

Hvalospjev možemo podijeliti u tri dijela, koji sačinjavaju jednu zaokruženu cjelinu. Hvalospjev u tri faze ocrtava povijest spasenja interpretiranu u svjetlu novih događaja i Božjih zahvata kod utjelovljenja.

a) U prvom dijelu hvalospjeva se uzvisuje dobrota Svemogućega Boga i Marijina spremnost prihvaćanja i suradnje u njegovu planu. Marija i Bog; Bog u Mariji, zahvala za primljeni milosni dar (Lk 1,46 - 49).

b) U drugom dijelu se naviješta preokret koji donosi Bog koji definitivno zahvaća u ljudsku povijest (Lk 1,50 - 53).

c) U trećem dijelu govori se o tome da se obećanja dana Izraelu ispunjavaju u otajstvu utjelovljenja, u Isusu (Lk 1,54 - 55).

³ A.Serra, *Bibbia*, u *Nuovo dizionario di marilologia*, Edizioni paoline, Milano 1986, str. 232-303.

Hvalospjev je skladno, lijepo sastavljen. Pun spomena i sjećanja Božjih djela iz Starog zavjeta. *Veliča* je kao neki odjek velikih biblijskih tema opjevanih u Psalmima, himnima. *Veliča* nas podsjeća na proročicu Mirjam, Aronovu sestru, koja poziva sve da zahvale Jahvi za veliko djelo izbavljenja iz egipatskog sužanjstva. Mirjam je započinjala pjesmu: „*Zapjevajte Jahvi, jer se slavno proslavio*“ (Izl 15, 20). I proročica Debora s Barakom iza veličanstvenog Božjeg zahvata pjeva: „*Blagoslivljajte Jahvu... Jahvi pjesmu pjevam, Jahvu, Boga Izraela, ja slavim*“ (Suci 5,3). Posebno se u *Veliča* nazire odjek hvalospjeva Ane, majke Samuelove, kad prikazuje svoje dijete u Hramu: „*Kliče srce moje u Jahvi, raste snaga moja u Bogu mome*“ (1 Sam 2,1-10).

I nepotpuni paralelizam između *Veliča* i Starog zavjeta potkazuje nam kako se starozavjetne misli i izričaji prelijevaju u Marijinu dušu. Usp: Lk 2,47; Hab 3,18; Lk 2,48-Ps 113,5; Post 30,13; Lk 2,49; Ps 111,19; Lk 2,50; Ps 103,13 17; Lk 2,51; Ps 89,11; 2 Sam 22,28, Lk 2,52; Ps 147,6; Job 12,19; 5,11; Lk 2,53; Ps 107,9; 34,11, Lk 2,54; Iz 41,8; Ps 98,3; Lk 2,55-Mih 7,20; Post 17,17; 18,18; 22,17.

Ipak, *Veliča* nije nekakav mozaik starozavjetnih biblijskih tekstova. *Veliča* je jedinstveno djelo. Kao da se u Mariju slijeva sva zahvala i čežnja starozavjetnih pravednika, svih „*Jahvinih siromaha*“, koji su čekali i žudjeli za Spasiteljem. Te Marija u njihovo ime i u ime novozavjetnih vjernika pjeva hvalospjev svome Bogu.

Po riječima od kojih je sastavljen *Veliča* je hvalospjev koji je najmanje nov, prepun je reminiscencija, sjećanja, aluzija i citata iz Staroga Zavjeta. Tako je i trebalo biti. Ostvarenje Božjeg plana spasenja je ispjevano nadahnutim Božjim riječima koje su ga naviještale kao biblijsku figuru. Po riječima kojima je ispisan *Veliča* je čudesno iznašaće Duha Svetoga, sjedinjenje biblijske praslike Staroga Zavjeta i stvarnost ispunjenja Božjih obećanja, istovremeno dajući nova, puninom objave bogatija značenja riječima koje su već izrečene u Starom zavjetu.

Kako čitati, slušati, moliti Veliča

Prva stvar koju trebamo iskazati Bogu molitveno čitajući *Veliča* je zahvala i radost zbog njegova djela spasenja. Može se poželjeti od Gospodina da nam očisti srce, kako bi mogli naučiti od Marije, mlade žene koja je postaje majkom Božjom kako slaviti Boga, kako živjeti u ozračju njegova povijesno spasenjskog djelovanja.

Koliko vjernika pa i Bogu posvećenih, možda se nikada se nije obradovalo Bogu. Kada smo zadnji puta kliknuli slavu Bogu? Gledajući Mariju i slušajući njen *Veliča* možda ćemo otkriti i zašto je to tako, otkriti što nas to priječi.

U životu vjere Marija je naša sestra u vjeri, suputnica i Majka. Prava pobožnost prema njoj je slušati ju s ljubavlju i povjerenjem i uvidjeti da je ona učiteljica života vjere. Marija je prva osoba u Novom zavjetu koja je povjerovala s novozavjetnim činom. Marija je učiteljica života vjere, prvi novozavjetni hvalospjev nam je dan preko nje i prvo znamenje - prvo čudo - koje će učiniti Isus u Kani kada će učenici povjerovati, događa se na Marijin poticaj (Iv 2,1-12). Marija je primjer nasljedovanja Isusa, prvo izrečeno blaženstvo u Novom zavjetu odnosi se na nju i njenu vjeru (Lk 1,45).

2. SVETOPISAMSKO RAZMATRANJE MARIJINA HVALOSPJEVA VELIČA

Neposredni biblijski kontekst hvalospjeva Veliča⁴

Evangelista Luka nakon navještenja Isusova rođenja i njegova začeca po Duhu Svetome u Mariji zapisa: „*U one dane usta Marija i žurno se zaputi u planinski kraj prema jednog gradu Judinu. Uđe u kuću Zaharijinu i pozdravi Elizabetu. Čim Elizabeta začu Marijin pozdrav, zaigra joj čedo u utrobi, i Elizabeta se napuni Duha Svetoga. Zatim klikne jakom glasom: „Najblagoslovljenija si ti među ženama! I blagoslovljen plod utrobe tvoje! Otkuda meni to, da majka moga Gospodina dolazi k meni? Jer, čim tvoj pozdrav dođe do mojih ušiju zaigra mi dijete od radosti u utrobi. Blažena ti koja si povjerovala da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!“* (Lk 1,39 – 45).

Usta Marija i pohiti, pođe u gorje u grad Judin. Marijin život poslije navještenja i utjelovljenja Sina Božjega izgleda sav prožet putovanjem, Nazaret, Ain Karim, Jeruzalem, Betlehem, Egipat, Kana, Kalvarija, Uznesenje. Ovo je njeno prvo putovanje. Simbol i figura jednog nutarnjeg stanja duše, puta s Gospodinom prema punini ostvarenja svih Božjih obećanja do punine zajedništva u Gospodinu. Ljudski život u svojoj biti je trajni hod u susret Gospodinu.

Za Mariju posjet svojoj rođakinji Elizabeti znači jedan novi događaj, prijelaz od slušanja Božje riječi na služenje. Za Mariju to su tri mjeseca služenja, povučeniosti, duhovne obnove, da bi bolje razumjela i uronila u otajstvo koje se dogodilo u njoj. Vrijeme da se susretne i suoči s Elizabetom. Marija i Elizabeta, su dvije žene koje pod srcem nose čeda i otajstvo Božjih izravnih zahvata i obećanja. Njih dvije su prve pozvane da žive, dublje shvaćaju i komentiraju te čudesne događaje kojih je sam Bog prvi činilac.

Susret dviju žena je divan primjer ideala biblijskog komuniciranja. Marija je bila shvaćena u svom iskustvu bez da je o njemu prva progovorila, jer je Elizabeta potaknuta Duhom Svetim uvedena u otajstvo, samo po Marijinom pozdravu.

Koliko puta, baš po pozdravu druge osobe puno toga vidimo. Samo pozdravljajući netko ti može neverbalno komunicirati, dobro došao ili težak si mi. Komunicirati u Duhu i prihvatiti drugoga znači izreći srcem, ne samo riječima, tvoj život me prožima, ti si mi dar Božji, važan... Problem odnosa između ljudi je najčešće problem komunikacije.

Marija i Elizabeta govore počevši od Boga i njegovih riječi. Elizabeta reče Mariji: „*Blažena ti koja si povjerovala, da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!*“

Marija tiho sluša prvu hvalu, prvo blaženstvo izrečeno u evanđelju, pohvalu njezinu božanskom materinstvu. Iz ove neuobičajene situacije rađa se Marijina pjesma, himan slave. Marija kliče i pjeva Bogu, a Duh Sveti čini da u njenoj prisutnosti i drugi slave Boga. Marija je uvijek direktno ili indirektno prisutna u svim hvalospjevima evanđelja: anđeli, Elizabeta, Šimun u Hramu... Marija kliče Bogu i čini da drugi pjevaju Bogu.

Prvo blaženstvo u Novom zavjetu je izrečeno za Mariju, izrečeno je njenoj vjeri. Govor je o radosti vjere i povjerenja Bogu, predati se, čudesno se staviti Bogu na raspolaganje. Zatim Marija u zahvalnom hvalospjevu divne nježnosti, dubokog religioznog osjećaja i snažnog poniranja u povijest spasenja, zahvaljuje svome Bogu, počelu, početniku i dovršitelju svega. A ona je samo neznatno stvorenje.

Kako se rađa hvalospjev Bogu? Himan je molitva koja nastaje od čuđenja, sretnog iskustva, radosne vijesti koja se događa i naviješta. *Blažena ti koja povjerova.* Vjera je izvor radosti, koja postaje slavljenje Boga, vjera nije neki nepodnošljivi jaram propisa koji samo guše čovjeka.

⁴ A. Valentini, *Il Magnificat. Gerere letterario, struttura, esegesi*, Bologna, 1987.

Marija opijeva krizu staroga svijeta, starog čovjeka - dva čovječanstva. Bog se zauzima za čovjeka i njegovo spasenje, zaljubljen je u njega do krvi. Djelo Božje što se u njoj dogodilo budi pobožnost i strahopoštovanje.

Treba kleknuti i slušati, slušati kao Marija, riječi s neba - arkandeo Gabrijel - pa i one sa zemlje, Elizabeta. Marija je prije uglavnom šutjela, bila sva prožeta slušanjem, da ne bi izgubila ni jednu njoj upućenu Riječ. Znati slušati samo po sebi je već jedan veliki dar. Šutnja je preduvjet da bi se ušlo u otajstvo, misterij. Prvo govori arkandeo poslan od Boga, prvo govori Elizabeta puna Duha Svetoga, pa onda progovori, zapjeva Marija.

PRVI DIO: Marija i Bog, Bog u Mariji i zahvala za primljeni milosni dar (Lk 1,46 - 50)

r. 46. Tada Marija reče - (Καὶ εἶπεν Μαριάμ⁵):

Za Luku Marija je već ispunjena Duhom Svetim (Lk 1,35) evanđelista zato jednostavno kaže: *Tada Marija reče.*

Samo ime *Marija - Μαριάμ* u hebrejskoj inačici *Mirjam* etimološki proizlazi iz utjecaja egipatskog jezika *mr* – *biti ljubljena* i *raa* – *vidjelica, motriteljica*, te iz utjecaja aramejskog jezika *mara* što znači gospođa, gospa. Tako da samo ime Marija u sebi nosi odjeke značenja ljubljena, motriteljica, gospa. Marija to uistinu i jest, ali u jednom puno dubljem duhovnom i teološkom značenju, od Boga ljubljena motriteljica, Gospa.

Dok Marija moli svoj hvalospjev, prisutnost samog Boga u Mariji je tjelesna prisutnost. Ispunjena Duhom Svetim zanosno pjeva što njena duša shvaća o otajstvu koje nosi u sebi. Marija u hvalospjevu koji će izreći otkriva tajnu svog unutarnjeg života i svoje istinske veličine. Njezina hrana je Sveto pismo, Božja riječ. Već smo napomenuli da su svi stihovi iz *Veliča* koji slijede uzeti iz različitih konteksta povijesti Staroga zavjeta. Marija Riječ Božju u sebe, prima prihvaća je, asimilira i poistovjećuje se s njom. I sve se to odražava i izražava u svome hvalospjevu.

r. 47. Veliča duša moja Gospodina i klikće duh moj u Bogu mome spasitelju - (Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτήρῳ μου·)

Pošto je Marija slušala Elizabetinu pohvalu, ona podiže pogled prema nebu. Postaje svjesna da je ušla na najveća vrata u svetu povijest spasenja Izraela i cijeloga čovječanstva. U ovom retku imamo divan paralelizam koji izražava sadržaj hvalospjeva; usklik duše zbog dobročinstva spasenja. To je jedini pravi razlog slave i radosti.

Veliča duša moja Gospodina – (*Μεγαλύνει* – indikativ aktivnog prezenta grčkog glagola koji u sebi sadrži značenja: *slaviti, veličati, činiti velikim*).

Prvi Marijin pogled je za Boga. Gospodin ima prvenstvo u svemu. Marija ne odgovara Elizabeti zbog pohvale njenog blaženstva, između ostalog izrečena u Duhu Svetomu. Marija veliča Boga. Sabire se u svoju dušu i ulazi u dubine, bezdane Božje ljubavi. U Marijinu hvalospjevu dan nam je jedan okvir nedokučivog iskustva Boga živoga bez usporedbe u povijesti. Marija je žena potpuno okrenuta Bogu, nije egocentrična nego bogocentrična. Ne

---

⁵ Donosimo tekst Veliča na grčkome na kome je napisan Novi zavjet, kako bismo mogli kod nekih riječi navesti bogatstvo značenja. A za biblijsko značenje pojedinih grčkih pojmova koristimo H. Balz i G. Schneider, *Dizionario esegetico del Nuovo Testamento I i II*, Paidea, Brescia, Italia, 1995.

zadržava za sebe dar Božji nego upućuje na Gospodina. Ona je čisti odnos koji upućuje na Bog bez ikakvih primjesa zadržavanja na sebi samoj.

Veliča je plod susreta dviju majki, dviju moliteljica. Elizabeta je sigurno molila, jer anđeo reče Zahariji. „*Ne boj se tvoja je molitva uslišana*“. Susret dviju moliteljica, osoba koje nose u sebi početak ispunjenja Božjeg plana spasenja. Molitelji se uvijek u Duhu prepoznaju.

... *Veliča ... Gospodina ... (τὸν κύριον – grčki Gospodina odnosi se na Jahvu. Taj pojam izražava u Novom Zavjetu za židove neizrecivo ime Božje koje nijedan Izraelac nije smio izustiti te su koristili pojam Adonai).*

I kod samog površnog čitanja Staroga zavjeta s očima vjere, može se lako uočiti jednu činjenicu. Kada Bog ulazi dublje u povijest neke osobe, kada jedna osoba po daru i milosti dođe do iskustva njegove prisutnosti i svetosti u duši se bude dva osjećaja, strah Božji popraćen strahopoštovanjem i ljubav. Kad prorok Izaija govori o svome iskustvu Boga i pozivu, od slave Božje tresu se do vratnici na pragovima hrama (Iz 6,1-12). Bog se objavljuje kao otajstvo, misterij koji pobuđuje strah te istovremeno fascinira i očarava dušu. *Misterium tremendum*, govorili su latini, misterij strahovit zbog Božje uzvišenosti, očaravajući zbog dobrote. Kad je Božje svjetlo po prvi puta obasjalo dušu sv. Augustina drhtao je od ljubavi i straha.⁶

Kod Marije je drugačiji naglasak. Bog koji je *Adonai*, što ima puno dublje od našega prijevoda Gospodin, znači *Qadosh* moćni sveti, neobuhvatljivi nedostižni, nerazumljivi. *Adonai* je riječ puna strahopoštovanja i ljubavi u tišini. Pred tim i takvim Bogom u Marijinom srcu prevladava povjerenje, beskrajno povjerenje.

To se može lako uvidjeti jer nakon početne smetenosti kod navještenja Marija traži objašnjenje, kako će se dogoditi utjelovljenje, jer ona muža ne poznaje. I čim je dobila odgovor da će Duh Sveti učiti čudesno otajstvo začeca Sina Svevišnjega u njoj, ona se potpuno i neograničeno predaje: „*Neka mi bude po tvojoj riječi*“ (Lk 1,26-39). Važnije od samih riječi ovdje je nutarnji stav duše koji se može naslutiti, riječi ne daju ovdje jasnoću nego više evociraju, pobuđuju i daju naslutiti.

... *i klikće duh moj u Bogu ... (ἠγαλλίασεν klikće – označava produljenu radost tih Marijinih dana koja se u ovom času ponovno obnavlja i objavljuje)*

I Marija i Elizabeta su imale svijest o velikoj Božjoj tajni koja se događa u njima. Tu je možda prisutna i ljudska potreba da se podijeli iskustvo i molitva. Kliktaj u Duhu, *Elizabeta povika iz svega glasa... Mariji duša veliča a duh klikće ...* kao neki daleki odjek jednog drugog kliktanja. „*U taj čas Isus uskliknu u Duhu Svetomu: Slavim te Oče gospodaru neba i zemlje što si ovo skrio od mudrih i umnima, a objavio malenima*“ (Lk 10, 21).

Molitva kao povik, kliktaj, krik, uvijek je nešto što potiče radost. Božje je to djelo koje ostaje i pečati dušu.

Kliktati, iz ove mudrosne spoznaje Boga, i sebe u Božjoj istini, tako se rađa radost. Radost zbog istine i Božjega spasenjskog djelovanja, čista i nesebična slava Boga. Marija slavi Boga zbog njega i onoga što je učinio u njoj. U Bibliji radost klicanja postaje gesta, sveti čin. U duhu se rađa radost zbog Božanske blizine, kontemplacije i sjedinjenja, zbog pobožnog zadržavanja u ljubavi: „*Kliknite Bogu jakosti našoj, kličite Bogu Jakovljevu*“ (Ps 81,1-3).

... *duša (ἡ ψυχή) veliča ... duh (τὸ πνεῦμά) klikće ...*

---

⁶ Ispov. VII 16; XI,9.

Duša nije duh. Oba pojma se odnose na razumski, duhovni i sjetilni dio ljudskog bića, ali sa različitim naglascima. Čovjek iz Biblijskog vremena, a Marija je odgajana u toj kulturi, u slušanju Riječi, nije neodređeno govorio. Marija pjeva i opisuje što se događa u njenoj duši koja cijelim bićem slavi Boga. Kada je Bog stvarao čovjeka (Post 2,7) govori se o dahu života. Dah koji je darovan čovjeku i koji oživljava čovjeka, a taj dah je život sam. Duša hebrejski *nefes*, označava krhkost, lomljivost života i podrazumijeva emotivnu i fizičku dimenziju tijesnosti ljudske osobe, pa i sam dišni organ. Razlika je bitna. S razvojem biblijske misli Pavao će govoriti o duhu, duši i tijelu (1 Sol 5,23).

Razlika duše i duha nije teoretska, apstraktna stvar nego je konkretna i važna za razumjeti iskustveni put življenja vjere. Isus će u Getsemaniju kušati spremnost duha, slabost tijela (Mk 14,34), a na križu predati duh (Lk 24,46).

Marija nas u *Veliča* nas poziva da otkrijemo ovaj svijet naše nutrine, duh gdje Bog čeka svakoga kako progovorio njegovu srcu. Marija ne miješa duh i dušu, poznaje razliku i mjesto njihove uzajamnosti. Duh je dio našeg bića, gdje učinkovito djeluje Riječ. Marija se sprema živjeti proroštvo koje će joj izreći starac Šimun (usp. Lk 2,35). Pod križem kada će koplje otvoriti Isusov bok, Marijinu dušu će pobosti mač boli, ali duh će ostati postojan u svome Bogu. Klikće duh u Bogu, Marija kao da govori da je ona potpuno sjedinjena, preobražena, da sudjeluje u Bogu ovaj puta u sebi samoj, u najdubljim dubinama svoga bića gdje boravi Bog sam.

Duša veliča, duh klikće jest svjedočanstvo njegove, Božje veličine i blizine. A življenje vjere je jedan liturgijski čin, činiti da Bog bude velik, slaviti, proslaviti Boga, aktivna svijest suradnje u izgradnji njegove prisutnosti u svijetu, u kozmosu. Sve na veću slavu Božju. Isus će nas to učiti u molitvi Očenaša. Bog je već svet u sebi, ali sveti se ime tvoje u nama, u svijetu.

... u Bogu mome Spasitelju - (ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτήρι μου... u izvorniku riječ Bog je izrečena sa određenim članom da se i tako naglasi kako se radi ne o Bogu općenito nego o Bogu židova, Jahvi)

Marija govori o spasenju polazeći od konkretnog iskustva Boga. Bog i življena vjera nisu ideja, ideologija, nego osobni odnos, iskustvo života. Marija je prva spašena, ona je u Bogu svome Spasitelju. U Lukinu evanđelju se naglašava da je Isus Spasitelj, tako je nazvan od anđela (Lk 2,11), a Marija je prva koje je za sebe kazala da njen duh klikće i njenom Spasitelju. Isus utjelovljen je u Mariji, ali ona za sebe kaže da je u Isusu. Nosi ga kao majka, a kao vjernica i dobrohotno ljubljena osoba kaže da je on njen Spasitelj.

Marijina duša veliča Boga, prepoznaje ga kao Gospodina i Učitelja, a sebe kao službenicu Gospodnju (Lk 1,37). Marijin duh ide dublje i dalje prepoznaje Boga koga nosi u sebi kao svoga Spasitelja. Iako je ona bez grijeha - što će Crkva tek kasnije spoznati - Marija zna da je spašena od svoga Boga, Sina Božjega kojega nosi u svom krilu.

I to je kraj prvog dijela prve strofe. Bog, kojega nosi u sebi i Duh preko Elizabete, čine i potiče Mariju da pjeva, veliča i klikće.

To je eshatološka radost zbog definitivnog Božjeg zahvata, radost stvorenja Marije koja mu služi koja zna da je ljubljena i spašena od Boga. Tko čita i moli ove retke Marijina hvalospjeva, pozvan je da po vjeri sudjeluje u toj radosti. Riječ je napisana po Duhu Svetomu i ne može se razumjeti na vjerodostojan način nego po Duhu i u Duhu.

r. 48. što pogleda na neznatnost službenice svoje, odsad će me svi naraštaji zvati blaženom, - (ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινώσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί·)

Samo u prva dva retka Marija je subjekt, ona veliča, klikće, čini, i tako se rađa zanosna radost utemeljena u Bogu. Marija sebe prepoznaje kao onu koja je potpuno usmjerena na Boga. Marijina duša je čisti odnos s Bogom. Sada počinje objašnjavati ova velika čudesna djela Božja. Redci koji slijede i govore o tome kako su se odigrala *mirabilia dei*, divna Božja otajstva i posljedice koje iz njih proizlaze.

Što pogleda na neznatnost službenice svoje

Pogled Božji (ὅτι ἐπέβλεψεν)...

Pogled sam po sebi ima tu moć da bez riječi izrazi osjećaje i stanje duše. Pogled Božji je simbol njegove dobrote i milosrđa. Pogled Božji otvara novi put i često označuje čudesna djela koja Bog čini u povijesti. Tako Bog pogleda na Izraelce u egipatskom ropstvu i zauze se za njih (Iz 2,24-25). Slično je i sa Marijom, Bog je pogleda i učini spasenjsko djelo cijeloga svijeta.

Dopustiti da nas Bog gleda, biti i živjeti pred njegovim pogledom, ne bježati od Boga nije li to bit molitve, ne pobježe li Adam upravo od toga, i svi drugi Adami i Eve, ne bježi li pred Bogom, ne skriva li se stari čovjek upravo od Božjeg pogleda? Molitva nije toliko nastojanje gledati Boga kojega ljudsko oko ne može vidjeti, ta on živi u nepristupačnom svjetlu (usp. 1 Tim 6, 16), nego motriti Isusa, utjelovljenog Sina Božjega, i dopustiti da Bog gleda u dubinu duše gdje se čovjek skriva drugima, a često i sam sebi. Upravo to umijeće nas uči Marija, umijeće teško za nas ljude, jako, jako teško jer ljudsko srce bježi, zatvara se i boji.

Ova Marijina riječ neće nikada prestati privlačiti one vjernike koji traže lice Božje u životu, molitvi, adoraciji. Živjeti pod pogledom Božjim! Bog ljubavi me gleda. Sv. Augustin u *Ispovijestima* reče: "Pogledao me je i u tom pogledu sve sam shvatio".

Učitelji duhovnosti Crkve iz prvih stoljeća su upravo na tome inzistirali. Učili su moliti pred slikom, ikonom i dopustiti da preko nje, Bog nas gleda. Adoracija pred Presvetim je isto ta stvarnost, Isus nas gleda. Puno ljudi u molitvi samo govore, upravo zato da bi izbjegli taj pogled. Sv. Arški župnik reče: „Ja gledam njega on gleda mene“.

Pogled Božji, znači živjeti pred Bogom onu osamljenost od koje svi ljudi bježe. Iskustvo i otkriće pogleda Božjega rješava bit problema. To u duši rađa i stvara instinkt, utvrde, zaklona kada dolaze napasti, kušnje i krize. Ako se ne znamo upisati u Marijinu školu pokušat ćemo se sami svojim snagama boriti u tim trenucima i da ih nadvladamo voljom i velikodušnošću što vode do problema jer nisu kadar odoljeti tim napadajima na dušu.

Čineći svoj dio treba se uteći Božjem pogledu, a još bolje i pod plašt one koju Bog pogleda i koje je znala umijeće čuvanja tog pogleda i življenja pod tim pogledom, inače postoji opasnost da molimo daleko od pogleda Božjeg.

Svi trebaju utočište jer nema te volje, niti hrabrosti koje su dovoljna kada dođu velike kušnje. U protivnome bježimo u raznorazne aktivnosti, zabave, gubljenja vremena ili naše velikodušnosti kojima u biti tražimo sami sebe. Marija nam može pomoći i objasniti što je to pogled Božji i kako se pred njim živi i izvući nas iz drame samoća i bjegova, bilo koje vrste.

Marija je shvatila plan Božjeg spasenja sa čovječanstvom. Može odgovoriti kao Abraham koji je vodio Izaka na žrtvovanje "*Bog će providjeti...*" (Post 22, 8). Ona zna da za vrijeme tamne noći, Bog ne vara dušu, a vidi i povijest i pogled Božji u povijesti te i o njemu pjeva. To sobom nosi i crtu dramatičnosti jer svakoga dodiruje, na svakoga se odnosi. Vidjet ćemo *uzvisi, zbaciti, napuni dobrima, rasprši, otpusti praznih ruku...* Takav je pogled Božji, kako ga vidi Marija. Tko može reći da nije tako?

.. pogleda na neznatnost (... τὴν ταπεινώσιν ...)

Grčkim pojmom *tapeinosis* označavaju se starozavjetna poniženja neplodne žene (1 Sam 1,11); bijeda, poniženje i stanje sinova izraelovih u Egiptu (Iz, 26,7), životna situacija siromaha, hebrejski *anavim*, siromaha kojima je potrebno spasenje i otvaraju se Bogu (Sef 2,3; 3, 12).

U biblijskoj teologiji imamo sljedeće interpretacije značenja riječi *tapeinosis*: situacija poniženja, anonimnost, nebitnost, niskost socijalnog položaja, poniznost, bijeda. Izraz označava sve ove karakteristike, ali još više duhovni stav Božjih siromaha koji stavljaju svoje povjerenje u Boga usprkos njihove malenosti, siromaštva, neznatnosti, nezaštićenosti, osoba bez utjecaja i moći. Kada Marija za sebe koristi izraz neznatnost - *tapeinosis* – ne radi se prvenstveno o materijalnom siromaštvu, niti niskom socijalnom statusu, nego o stavu duhovnih Božjih siromaha pred Bogom koji je ideal pravog biblijskog vjernika.

Marijin pogled u hvalospjevu *Veliča* nije više usredotočen na Boga koji djeluje u njoj, nego na nju samu. Marija u svjetlu velikog Božjeg djela gleda samu sebe. Ovo je jedini put kada kaže nešto o sebi i svojoj nutринi ispovijeda svoju neznatnost – *tapeinosis*. I Isus kada bude gledao u svoju dušu slično će kazati: “*Učite od mene koji sam krotka i ponizna srca*“ (Mt 11, 29). Marija se gubi u svjetlu Božjega pogleda, ne gleda sebe i svoje kvalitete, nego Boga i u Bogu na poniznost u služenju. Čudi se da je Bog je pogledao na njenu neznatnost, bijedu. Možda se do sada i nije Bog imala čega odreći pred Bogom, ako ne svoje bijede, ali sada je Marija najuzvišenija Majka, i mora se odreći svojih mišljenja, planova koje je mogla imati. Gledano samo ljudski i čisto ljudski, Marija je po majčinstvu koje već živi uzdignuta više nego bilo koja osoba u Bibliji, iz neznatnosti u zvijezde. Ali Marija je ponizna bila i ostala, ali to nije poniznost u samo etičkom smislu nego u najdubljem mogućem biblijsko teološkom smislu.

Motiv i razlog koji navodi Mariju na slavu jest taj da je On, njen spasitelj, pogledao na njenu niskost, ništavilo, neznatnost. Marija vidi razdaljinu koja je između nje i Boga, između čovjeka i Boga, i vidi da je ona premoštena, po milosrđu, po pogledu koji počiva na njoj.

Poniznost vjere sama po sebi je nutarnji stav, dar koji razumiju siromasi Gospodnji, jer ista je prepreka u ljudskoj duši za vjerovati i biti ponizan. Duša treba ići dalje, nadvladati svoj sud i dati mjesto Bogu i njegovoj Riječi. Baš u vjeri, povjerenje sobom nosi i ne imati sigurnost po sebi, u svom sudu, nego osloniti se na Boga. Što više neka osoba po milosti Božjoj ulazi u dubine vjere, više spoznaje svoju neznatnost, poniznost i potrebu za njom. Zamke na putu življenja vjere su upravo ne rasti u svijesti o neznatnosti, ne rasti u poniznosti.

Učinak adoracije i ljubavi jest upravo neznatnost, poniznost, evanđeosko sniženje i umiranje sebi. Oni koji žive vjeru odmah shvaćaju da to nije nikakav mazohizam, niti strah nego ljubav koja želi da ljubljени Bog zasja. To ne znači biti nezadovoljan sobom te to stanje svoje duše prenositi drugima i druge gušiti. Niti je to kad se deklarativno ispovijeda svoja neznatnost bijeda, a istovremeno se to doživljava i kao duhovno uzvisivanje sebe i potajno se pripisuje sebi Božje darove i slavu, ili je traže, držati se važnima i pred Bogom i pred ljudima, pa ni Bog ni ljudi kao da bez njih ne bi mogli. A oni uz sve to, eto verbalno ispovijedaju svoju neznatnost, bijedu. Mnoge kontemplativne duše ne uviđaju ove zamke i u njih upadaju.

Neznatnost, poniznost je bistar pogled prije svega na Boga pa ona da sebe i ponor koji nas razdvaja. Spoznaja Boga kao tri puta *svetoga - adonaj i qadosh* - ima kao posljedicu i popratni učinak, novu spoznaju samih sebe, novu percepciju vlastitoga bića. Duša vidi svoju neznatnost, svoju bijedu i uistinu se takvom smatra te ima nisku misao o sebi u sebi, ali nije zbog toga depresivna. To je istinsko viđenje sebe i svoga ja u istini Božjoj. To je ideal kojemu teže kontemplativne svetačke duše tijekom cjelokupne katoličke svetačke tradicije jer bez utemeljene poniznosti na spoznaji svoje bijede, ništavila i neznatnosti ni zdanje ljubavi u duši ne može opstati.

Slabost i krhkost su opće ljudsko iskustvo i svaki čovjek to nosi u sebi. Crkva uči: "U svjetlu objave nalaze svoj konačni razlog i uzvišeni poziv i duboka bijeda što je ljudi doživljavaju" (GS 13).

Upoznati same sebe znači biti iskren do kraja u vlastitoj savjesti i prihvatiti odgovornost u životu, ne tražeći opravdanja i ispričavanja. U biti, radi se o poniznosti koja postaje istinoljubivost. Vlastita i tuđa slabost u vjerniku bude svijest o potrebi Isusa Krista, njegove otkupiteljske ljubavi.

Tako da se svaka osoba mora suočiti i sa tom dimenzijom svoga bića. U duhovnom životu spoznaja vlastite bijede redovito stvara mučninu, probleme koji vode do nutarnjih bjegova i velikih poteškoća. Sv. Ljudevit Montforski kada uči o posveti Gospi govori upravo obrnuto, radujte se:

"Bijedna djeco Marijina! Vaša je slaboća skrajnja, vaša je nepostojanost velika, vaše je dno sasvim pokvareno. Treba priznati, i vi proistječete iz iste pokvarene gomile Adamovih i Evinih sinova. Ali ne klonite zato duhom, nego se utješite i radujte se: Evo vas učim tajnu, tajnu koju ne poznaje skoro nijedan kršćanin, pa ni oni najpobožniji" (Rasprava br.177).

Nastavlja sv. Ljudevit: «Dragi moj brate, budeš li vjeran nutarnjim i izvanjskim vježbama ove pobožnosti, koje ću ti malo kasnije pokazati, budi uvjeren da ćeš najprije, svjetlom koje će ti dati Duh Sveti po Mariji, predragoj svojoj Zaručnici, upoznati svoje opako dno, svoju pokvarenost i svoju nesposobnost za ikakvo dobro, i pod uplivom toga spoznanja sam ćeš se prezirati i s grozom ćeš pomišljati na se. Napokon će te ponizna Majka učiniti dionikom svoje duboke poniznosti, iz koje ćeš prezirati sebe, nećeš prezirati nikoga i drago će ti biti što si prezren» (Rasprava 213).

To je jedno mistično iskustvo koje opisuju i kojemu teže sveci. Sveti Ivan od Križa poslije duhovne noći osjeta donosi: "Prva i glavna korist koju duša ima od ove suhe i tamne noći jest ovo: spoznaja sebe i svoje bijede" (*Tamna noć*, prvi dio XII 2).

O toj niskoj misli duše o samoj sebi u sebi koja je Božji prijatelj bl. Marija Terezija od sv. Josipa ovako zapisa: „Oholim je dušama neshvatljivo, kako su se sveci mogli smatrati gorima od svih ljudi. Nedostojnima milosti, koje su primili od Božje dobrote i milosrđa, nevrednijima čak i od onih, koji su u očima ljudi najgori zločinci. Duši, koja je zaista ponizna, koja dnevno uzdiše zbog svoje slaboće i bijede, izgleda posve naravno, da su sveci o sebi mislili tako nisko“ (*Mali vodič k savršenosti*).

Sv. Ivan Marija Vianney ovu nisku misao o sebi povezuje izravno s djelovanjem Duha Svetoga: „Tko ima Duha Svetoga spoznaje samoga sebe i ne može imati visoko mišljenje o sebi i svome životu jer je posve prožet dubokom spoznajom vlastite bijede. Oholice su siromašni slijepci koji nemaju Duha Svetoga u sebi“ (*Zlatna zrnca* 85).

Sv. Terezija Avilska: „Ah da spoznajemo vlastitu veliku bijedu!... Upravo zato što je ne spoznajemo posvuda nailazimo na opasnosti... Držim da je najveća korist spoznavati našu malu vrijednost i da nama vladaju vanjske stvari. Smatram da je veća milost provesti samo jedan danu u poniznoj spoznaji samoga sebe pa i po cijenu velike žalosti i muke, nego provesti više dana u uzvišenoj molitvi, još više, jer duša koja istinski ljubi ne prestaje misli na Ljubljenoga na bilo kojem mjestu da se nalazi“ (*Utemeljenja* 5,16).

Marija dopušta da pogled Božji prodre u njene dubine i ona se zagleda pogled Onoga koji je gleda. S tim da je Marija za razliku od svih drugih kontemplativnih duša bila slobodna od istočnoga i osobnih grijeha, a ova izmjena pogleda Marije s Bogom pomaže nam naslutiti tajnu bliskosti Djevice i Boga živoga, te njenu čistoću i to ne samo tijela koja je tek simbol one duševne. Marija je potpuno transparentna otvorena pred Bogom jer je slobodna od grijeha i sebe. Ono što u duši čini ova spoznaja vlastite neznatnosti koja se rađa kao plod Božjega pogleda je jaki osjećaj za Boga, njegovu svetost i osjećaj potrebe za Bogom. Ponizno srce ne zaustavlja se na sebi, nego spoznajući svoju neznatnost traži počinak u Bogu. Gledajući Boga

licem u lice bit ćemo uistinu ponizni, istovremeno ta spoznaja neznatnosti gledano s naše ljudske strane je u temeljima motrenja Boga i preduvjet gledanja Boga.

Ne možemo zanemariti niti jednu od ovih spoznaja: neautentična spoznaja Boga bez spoznaje sebe rađa umišljenošću, preuzetošću i vodi u puno grijeha, neposluha ili barem do neusvajanja evanđeoskog duha. Dosta se prisjetiti farizeja u hramu koji se uznosi svojim vjerskim praksama i prezire carinika koji ponizno kleči i moli otraga (Lk 18,10). Spoznaja sebe, vlastite grešnosti, bijede i ništavila do dubokih dubina bez Boga i Božjeg milosrđa vodila bi dušu u malodušje, očaj i beznade.

... na neznatnost službenice svoje, (... τῆς δούλης αὐτοῦ,)

Službenica Božja je najpočasiji naslov pred Bogom u Bibliji. Radi se o stvarnoj malenosti i neznatnosti skupa sa nutarnjim stavom duše, koja u svemu služi Bogu. Marija vidi sebe kao „ništa“ pred Bogom koje se On, udostojao ljubiti i pozvati u svoju službu.

U Izraelu je bilo puno djevojaka, pobožnih, uglednih, bogatih, učenih i dobrih, pa i iz svećeničkih obitelji koje su bile svjesne Božjeg obećanja da će židovskom narodu poslati Mesiju. Kroz tisućljetnu tradiciju su se možda nadale da će biti majkom Mesije. Ali Bog je pogledao na Marijinu neznatnost.

U životu vjere početak je važan, kada se ulazi u novo svjetlo odnosa s Bogom, nabož novosti u sebi ima klicu i budućnosti. Tako je i utjelovljenje velika i neočekivana novost u biblijskoj povijesti spasenja te uvodi i u Božje odabire koji će doći poslije. Bog će se poniziti, u jaslama, na križu, ali početak koji daje svjetlo na te Božje odabire ostvarenja plana spasenja je izbor Majke koja je nezatna, ali službenica Božja.

Milina pogleda Božjega s neba je kao sunce koje se rađa, i čini zajedništvo dvaju svjetova. Možemo zamisliti Mariju kako je polagano u životu uranjala u pogled Božji, pod vodstvom i utjecajem milosti u ovom prijelazu sa Starog na Novi zavjet, prijelazu koji je počeo sa stvaranjem njene bezgrješne duše. Radovala se Marija pogledima Božjim predajući se potpuno Božjem planu i njegovoj volji. Neka On odredi put života.

U Marijinim riječima vidimo novo svjetlo istine koje oslobađa od ljudi koji istinu sputavaju nepravednošću (usp. Rim 1,18). Grijeh je nepravednost, ne pobožnost, zarobiti istinu u nepravednost, a sastoji se u tome da se ne slavi i ne zahvaljuje Bogu nego se duša odaje ispraznosti stavljajući stvorenje na mjesto Boga. U ovim prvim stihovima svoga hvalospjeva *Veliča* Marija nam otvara put otajstvu pravde. Vidjeti Boga onakav kakav je i vidjeti sebe u Bogu kao stvorenje je beskrajna različitost. Ona sve pripisuje Bogu, a ne sebi. Bog nije tiranin i konkurent čovjeku kako je to davao prikazao Adamu i Evi: „*Je li istina da vam Bog ne da jesti ni s jednoga stabla u vrtu*“ (Post 3, 1), a oni mu povjerovali. Povjerovali su više đavlu, nego Bogu. Marija je čista suprotnost, ona je i nezatna, ne traži veličinu, i službenica Gospodnja, iz ljubavi se potpuno predaje, podlaže i služi Bogu.

Od tuda proizlazi sva Marijina veličina. Majka Gospodinova, najblaženija među ženama - reče za nju Elizabeta - ali Marija svu svoju slavu iskazuje Bogu, izvoru svake milosti, ona je samo službenica. Upravo njezina nezatnost i biti službenica privuklo je Božji milosrdni pogled.

To nam istovremeno otkriva tajnu nove i definitivne mesijanske radosti. Ona je za one, koji su istinski siromasi duhom pred Bogom. Njima Bog otkriva radosti mesijanskog kraljevstva i njegova dobra. Sav duhovni put je put u dubljem spoznanju upravo toga. Marija nam samo u par rečenica koje su sve prožete Svetim pismom Staroga zavjeta reče što je bit molitve i pravog istinskog donosa s Bogom.

...odsad će me svi naraštaji zvati blaženom - (ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί·)

Marija izreče proročanstvo koje će se ostvariti u Božjem narodu, u Crkvi svima, kojima Bog obećava blaženstvo. Marija kao da govori, oni će upoznati otajstvo koje ona nosi u sebi. Marija upire pogled u budućnost, zvat će je blaženom svi naraštaji - *αἱ γενεαί*. Grčki izvorni pojam bi se mogao prevesti ne samo kao svi naraštaji nego i među svim narodima. To je temelj marijanske duhovnosti koji je Crkva uvijek čuvala i čuva, jer to je riječ Božja.

Od sada, kaže nam Marija, sve počinje u tom trenutku, jer Elizabeta ne sama od sebe, nego puna Duha je navijestila da je Marija najblagoslovljenija i blažena jer je povjerovala. Marija sudjeluje u ovoj radosti i dijeli radost s Elizabetom te vidi kako će Bog to protegnuti na sve naraštaje.

Gledano ljudski Marija, jedna ponizna mlada žena, službenica Gospodnja koja pjeva u nepoznatom i neprizatom mjestu u Galileji, zaručena s drvodjeljom Josipom, koji još ne zna za to otajstvo, te po sebi samoj nema niti jedan uvjet da bi bila poznata i blažena u ovome svijetu kroz sve naraštaje. Nazvati Mariju blaženom, ne znači ljudski je uzноситi, ne treba to Mariji, ona ostaje ponizna službenica Gospodnja, nju će Gospodin uzvisiti.

Događaj koji se zbija u Mariji i koji se tek treba objaviti svijetu odnosi se na sve naraštaje. *Veliča* se rodio jer je Elizabeta prepoznala Božje djelo u Mariji. Svi oni koji srcem prepoznaju veliko Božje djelo utjelovljenja Sina Božjega, shvaćaju duh blaženstva koje je prisutno i djelatno u Mariji, te ulogu i mjesto koje je Bog htio i želio da Marija ima u tome.

Marija je potpuno sjedinjena s Bogom i njegovim djelom spasenja. Ona više ne pripada sebi, postala je figurom, slikom, tipom Crkve. U ovom trenutku samo ona poznaje i nosi Spasitelja. Ona je prva vjernica koja će Isusa darovati svijetu i Crkvi. Dakle, Marija je prva vjernica Novog zavjeta. Marija koja nosi Isusa i pjeva svoj hvalospjev Bogu je Crkva u svojim začetcima, sjeme mnoštva - svi naraštaji - koje ona već vidi, te je Marija nova Eva, Majka svih po vjeri živućih u Bogu. Time se Marija predstavlja na sceni povijesti i svijeta pred svim generacijama nadilazeći tako prostor i vrijeme.

Marija je u Bogu vidjela i svu ljubav koju će joj ljudi iskazati u molitvi kroz povijest. Još odjekuje glas Marijina hvalospjeva i čut će se kroz sva stoljeća. Cijela Crkva, sela i gradovi, župe i sjemeništa, opatije i samostani, Marijinim hvalospjevom *Veliča* u večernjoj molitvi pozdravljaju dan koji je prošao. *Veliča* je simbol slave Boga, zahvale i radosti počinka čiste savjesti koja je Bogu služila, simbol nade vječnog počinka.

r. 49. jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo – (ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ,)

Daljnji tekst *Veliča* nastavlja se uzročnim veznikom jer - ὅτι koji označuje da počinje novi niz tvrdnji koje su povezane s onim prethodnima i koje ih daljnje ilustriraju.⁷

... jer *Velika mi djela učini Svesilni* - (... ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός...)

Svesilni, moćni- ὁ δυνατός – u grčkom izvorniku naveden s određenim članom njegovo značenje gotovo postaje osobno Božje ime. Svesilni je u Mariji učinio *μεγάλα* - velike čudesne stvari, velika čudesna djela.

Izraz *velika, čudesna djela* u Bibliji nalazimo oko 70 puta i njime se označuju velika djela spasenja koja je Bog učinio u povijesti izabranog naroda. Velika djela su usko povezana sa spasenjem, tako kad se radi o izlasku (Izl 10, 21), povratak iz babilonskog sužanjstva (Jer 33,3) govori se o čudesnim Božjim djelima. Ono što Bog čini je divno, začuđujuće, nikada ne djeluje beskorisno, jer je Spasitelj. Marija vidi sebe i ono što se u njoj dogodilo u nizu tih velikih Božjih djela, ne odvojeno od Božjega naroda i povijesti spasenja.

⁷ AAVV, Theotokos, Anno V, 1997, n. 2. *Il cantico della Figlia di Sion (Lc 1, 46-55)*.

Pogled Božji koji počiva na Mariji je djelatan i aktivan, u njoj neznatnoj događaju se velika dijela koja čini Svesilni, sveti i milosrdni Bog. Marija sigurno misli na djevičansko začće djeteta koje nosi u krilu, ali to izravno ne spominje. Kao da ima jedan sveti strah pun strahopoštovanja i zato ne govori otvoreno o tom svetom otajstvu. Ni Josipu svome zaručniku neće izravno o tome govoriti. Prepušta Bogu da On izriče i objavi, to najviše otajstvo njegove Riječi. Svesilni, pojam koji Marija koristi za Boga je kao neki odjek njenog razgovora s arkandjelom Gabrielom koji reče: „*da je Bogu je sve moguće*“ (Lk 1,37).

Pogotovo u molitvi ova velika Božja djela dobivaju svoju punu dimenziju. Psalmi uvijek iznova prepričavaju i opjevavaju velika djela Božja. Pobožni Izraelci uvijek iznova sjećajući se u molitvi Božjih djela imali su nadu i sigurnost Božje zaštite za sebe sada i u budućnosti pod uvjetom da ostanu vjerni Božjem savezu. Božje djelo i Božja riječ su uvijek popraćeni obećanjem dovršenja i eshatološkom dimenzijom konačne proslave Boga Izraelova.

„*Poslušaj narode moj moju nauku, prikloni uho riječima usta mojih!... Ono što čusmo i saznasmo, što nam kazivahu oci, nećemo kriti djeci njihovoj predat ćemo budućem koljenu, slavu Jahvinu i silu njegovu i djela čudesna koja On učini*“ (Ps 78,1 i 4).

Marija čini isto to, gleda velika djela Božja kao sliku i simbol. Kao i u Izraelu i više nego izraelu, Bog u Mariji čini velika djela, dovršava i ispunja svoja obećanja. Marija nas uči čuditi se i nadati se, dopustiti da nas Bog iznenadi, isprevrće naša očekivanja. Zahvaliti znači prepoznati milost, djela znači otvoriti srce da djelo Božje ostane trajno prisutno i djelatno. Kada sjećanje postane hvala i zahvala ono otvara put prema novim milostima, darovima i čudesnim Božjim djelima.

Marija razumije i shvaća da ono što je Bog učinio u njoj i što čini da je u liniji nastavak stvaranja, izlaska, oslobađanja iz ropstva. Bog je sve to učinio. Marija to ispovijeda, ona surađuje, pristaje, kaže svoj *neka mi bude po tvojoj riječi*. Kod navještenja arkandeo Gabriel je naziva ne po imenu nego *milosti puna*, tako da je na neki način to Marijino ime pred Bogom.

Marija u svom hvalospjevu donosi tri omiljela Božja atributa Starog zavjeta. Sva ova čudesa u povijesti spasenja i u njoj učini Gospodin, a njena duša ga veliča, kliče u svom Spasitelju, jer Svesilni učini ta velika djela. Evanđelist Luka pripisuje i Bogu i Isusu ove titule (Lk 1,43; 2,9,45; 2,11; Dj, 13 23 i 11)

... *sveto je ime njegovo* – (*..καὶ ἄγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ,*)

Pošto je Marija ispovjedila djelo Božje koje je On učinio u njoj, sada govori o tome kakav je Bog u sebi samome - *svet* - i kakvo je njegovo djelo. U biblijskoj tradiciji često se spominje Božja svetost. Bog samoga sebe tako naziva: „*Jer ja sam Bog, a ne čovjek Svetac posred tebe*“ (Hoš 11,9). Svet, hebrejski *Qados* označava božanski život u Bogu samome. Bog je različit od ovoga svijeta, odvojen, drugačiji, *jedini koji je besmrtan i boravi u nepristupačnom svjetlu* (1 Tim 6,16) reći će apostol Pavao.

Sveto u Bibliji jest božanska dimenzija Boga samoga, najintimnija bit Boga, uzvišeno otajstvo, nepristupačno za čovjeka, a u isto vrijeme očaravajuće i strašno. Objava Boga svetoga u Bibliji, u duši budi čežnju ljubavi, strahopoštovanje i strah Božji.

Marija u svojoj molitvi *Veliča* klikće: *sveto je ime njegovo*, a Isus u svojoj molitvi koju je naučio i učenike, u *Očenašu*, traži da molimo *sveti se ime tvoje*. Pjevajući sveto je ime njegovo Marija, kao da prethodi i anticipira Očenaš. Taj sveti nepristupačni Bog nudi čovjeku, zajedništvo s njime, prepoznati Boga Bogom, iskazati mu čast i slavu kao Bogu.

Mi ne možemo nikada spoznati Boga do kraja, mi upoznajemo Boga po relaciji, po tome što je učinio i što čini u povijesti i s nama. On je Gospodin, Osloboditelj, Otkupitelj, Otac Isusa Krista. no nijedna od tih titula ne iskazuje samu bit Boga u Njemu samome. Bog se

objavljuje u Isusu, u Isusovoj ljudskoj naravi i po Isusu i po njegovoj ljudskoj naravi, samo u nebu po Isusu i u Isusu gledat ćemo Boga licem u lice.

Dok kročimo ovim životom ne možemo drugo nego moliti s Marijom... *sveto je ime njegovo*... i sa Isusom *sveti se ime tvoje*, a dok to molimo, u biti molimo da i mi budemo dionici te Božje svetosti.

Objava imena Božjeg u Bibliji - *τὸ ὄνομα αὐτοῦ* - ima dugu i bogatu tradiciju. Dosta se prisjetiti Jakova (Iz 32,30) Samsona (Sud 13,17-18) i na poseban način Mojsija kojemu Bog sam izgovara svoje ime: "*Ja sam koji Jesam ... Ja Jesam*" (Izl 3,14).

Za Izraelce je bilo zabranjeno izgovoriti ime Božje, koje se sastojalo od 4 sveta slova JHWH, kako je to objavljeno Mojsiju. Ta tko od ljudi može izreći bit Božju, i tako dati ime onome koji živi u nepristupačnom svjetlu. Dati i izreći ime za biblijskog čovjeka značilo je potpuno ga spoznati, biti na istom rangu ili čak podložiti sebi. Adam, jer je slika Božja, mora dati ime svim stvorovima, to jest podložiti ih sebi, a ne da oni njega zarobe.

Sveto je ime njegovo, ovim riječima Marija nas vodi u jednu drugu dimenziju biblijske i svake druge molitve. Molitve u kojoj traženje lica Božjega postaje klanjanje, adoracija. Marija je utonula u onoga koji je vječan, drugačiji, transcendentan, Svet, koji je ljepota, nježnost, snaga Istine i Ljubav. Boga nitko nikada nije vidio, ali po onome tragu koji ostavlja u povijesti spasenja i u nama, Njega tražimo. On je već u nama i mi u njemu, *u Njemu naime živimo, mičemo se i jesmo* (Dj 17, 28), ali vidjeti Ga licem u lice nije nam dano na zemlji.

To je otajstvo očaranja u ljubavi, misterija lica Božjega koji potiče na adoraciju. Svet, svet, svet... nikada nećemo biti osobe klanjanja, ako ne tražimo i ne čuvamo tragove njegova djela u stvaranju, povijesti spasenja i u nama. Isus će pokazati put. Valja biti spreman bdjeti, opasanih bokova, svjetiljke upaljene, sve ostaviti da bi Ga se našlo i slijedilo.

Sveto je ime njegovo, biblijska i crkvena tradicija će kasnije razlučiti trojstveni odnos u Bogu samome u koji nas uvodi otkupljenje. Marija kao da izriče nešto od tog otajstva odnosa s vječnim Ocem u Sinu, koga nosi u sebi. Marija nam u *Veliča* daje prave smjernice jednog takvog duhovnog stava istinskoga klanjanja.

Za kraj prvog dijela hvalospjeva Veliča

Prepoznati Boga kao Svesilnoga i Svetoga i neznatnost našeg bića, stvorenja koje je potpuno ovisno i klinkati Njemu i njegovu milosrđu koje čini, most je nad tim ponorom koji razdvaja Stvoritelja i stvorenje. Klanjanje je u nekom smislu i više od čisto ljudske ljubavi, ono je predanje Božjoj ljubavi koja neka vodi gdje hoće i time dovodi vjernika do sjedinjenja s Njim. Klanjati se znači ne nastojati prvenstveno da se shvati, nego sebe predati Bogu i sud se prepustiti Njemu. Klanjanje je podložnost cijelog bića Ljubavi i onome što Bog želi.

Marija se svim svojim biće uputila tim putem, *neka mi bude po tvojoj riječi* (Lk 1,38), bez da je u cjelovitosti znala za križ koji čeka njenog i Božjeg Sina koga začinje i nju samu podno križa. Predati se Svesilnome, samo se tako može nadvladati krhkost i slabost bića i sva nesigurnost naše ljudske egzistencije.

Sv. Ivan Marija Vianney arški župnik je molio da mu Bog pokaže njegovu krhkost i bijedu pred Njim, a kad je vidio samo nešto od toga, reče da bi bio pao u očaj da ga nije uzdržavao Duh Sveti. Istinski klanjatelj se oslanja na Svesilnoga Boga kao na čvrsti i sigurni oslonac.

Poniznost i istina su nezaobilazne u činu klanjanja. Prava svetost nikad ne bježi od istine, nego slavi Boga i velika djela koja je učinio. Tako i Marija oslobođena od sebe ne gubi se u vrtoglavici kada gleda u ponor svoje ništavnosti i neznatnosti nego veliča, klikće Gospodinu, Spasitelju, Svesilnome. Marija isto tako nadilazi strah od onoga što Bog u njoj čini i kuda će je odvesti, savršeno je odmjerena nalazeći se između Božje svemogućće uzvišenosti i vlastite krhkosti i neznatnosti, između ta dva ljudskom srcu zastrašujuća ponora.

Za sve duše vjernika koji istinski žele slijediti Boga i njegov put, upravo to je veliki problem. Kako pronaći pravu mjeru u tome. Na kraju krajeva samo djelovanje Božje milosti i Duh Sveti do toga mogu i žele dovesti one koji s njima surađuju.

Gledajmo Mariju, u vjeri i po vjeri, ljubimo ju, molimo je da i nas zagovara i vodi tim otajstvenim putovima. Marija, umjerena i odmjerena i oprezna kod nenadane posjete arkandela Gabrijela od koga traži objašnjenje, *kako će to biti jer ja muža ne poznajem* (Lk 1,34). Marija iskrena i vedra u najvišem i najzahtjevnijem iskustvu, pozivu i poslanju, ne gubi dah jer ne gleda samo sebe, vidi sebe, ali u duši osjeća i kuša i točku gdje se dodiruju pogledi s neba - pogleda na neznatnost službenice svoje. To je biblijska duhovnost koja daje nove crte novoj duši kršćanskoj. Netko bi mogao reći: *Blago njoj, a što ja imam s tim....* Vjerniku koji sebe daruje Bogu jedan je od onih iz *svih naraštaja koji će je zvati blaženom*, Bog daruje sebe i Marija daruje samu sebe. Daruje od svoga, onima koji je časte, u vjeri zazivaju i ljube.

Ono što podržava Crkvu i čovječanstvo pred Bogom nisu upravitelji, ni genijalci, ni političari nego istinski klanjatelji. Ponavljaju sveto je ime tvoje i svjedoče o Božjem spasenju u povijesti usprkos, svih drama same ljudske povijesti.

DRUGI DIO: U drugom dijelu se naviješta preokret sudbina ljudi koje donosi i čini Bog koji definitivno zahvaća u ljudsku povijest (Lk 1, 50 - 53)

U drugom i trećem dijelu Marijina hvalospjeva njezina osoba kao da iščezava. Marija nastupa kao uosobljenje Crkve, predstavnicu sabranog ostatka naroda Božjega iz Starog zavjeta koji usprkos svega ostaje vjeran Bogu i savezu, sastavljen od onih kojima je obećano spasenje. „*Da nam Jahve nad vojskama ne ostavi ostatak, bili bismo ko Sodoma i Gomora*“ (Iz 1,9). Ostatak onih siromaha Božjih - *anawim* - kojima je došao Spasitelj da donese Radosnu vijest (Lk 4,13). Vjerni ostatak naroda Božjega koji neće sačinjavati moćni ratnici i mudraci ovog svijeta, već skromni i slabi kojima je neprestano potrebna Božja pomoć i koji se na tu pomoć uvijek oslanjaju. (Jr 31,7 i sl.)

I obećani Mesija je Mesija siromaha (Iz 61,1). A ovaj blaženi „ostatak“, malo stado Božje postaje Crkva Novog zavjeta, koja će nastaviti ovu hvalu do konca vremena. Marija je osoba i lik koja u sebi objedinjuje Stari i Novi zavjet, naviještaj narodima Božje dobrote i milosrđa prema Abrahamu i potomstvu do vijeka. Vidimo milost Božju, koja se po Spasitelju kojeg nosi u sebi i u kome Marija klikće preko nje, prelijeva na naraštaje. Marija slika Crkve koja svoju nadu polaže u Boga.

Marija je sva uronjena u starozavjetnu vjeru sluga Božjih, Jahvinih siromaha, ali u isto vrijeme se smatra prvom predstavnicom novog Božjeg naroda, Crkve jer eto nju će svi naraštaji zvati blaženom, tako da Marija po vjeri i u vjeri daleko nadilazi samo puko čisto tjelesno majčinstvo obećanoga Mesije.

r. 50. Od koljena do koljena dobrota je njegova nad onima što se njega boje – (καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.)

Marija u hvalospjevu *Veliča* sada započinje govor o ljudskoj povijesti, toku povijesti, rijeci povijesti. Subjekt nije više Marija, nego Bog i cijelo čovječanstvo koje nije istoznačno pred Bogom ni u Bogu.⁸

...*Njegova dobrota od koljena do koljena - (καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς)*

⁸ A. Serra, *Maria secondo il Vangelo*, Editrice Queriniana, Brescia, 1988.

Luka koristi grčki pojam *τὸ ἔλεος* koji se u Novom zavjetu koristi za izraziti hebrejsku starozavjetnu riječ *hesed*, a ovaj pojam označava Božju dobrotu koja je milosrdna, spremna na praštanje, a kao posljedica toga znači i samilost čovjeka prema čovjeku. Isti grčki pojam, Luka će koristiti za Isusovu samilost kada bude činio čudesa.

Marija klikće da božja dobrotu i njegovo milosrđe je spremno na praštanje i da je to trajna konstanta biblijske i ljudske povijesti. Božja dobrotu i milosrđe - *hesed* - je zasjalo na poseban način, posebno u tajni utjelovljenja.

Od koljena do koljena, iz generacije u generaciju je jedan hebraizam kojim se označava neprekinuto trajanje bez ograničenja u pamćenju i sjećanju ljudi (usp. Ps 103,17). Nasljedovanje u rodu, u rodoslovlju. Luka i Matej svaki na svoj način to donosi i Isusa uključuju u niz rodoslovlja. Tijek života, povijesti, niz pokajnika i pravednika, rijeka vjere kroz generacije koja ne presušuje. Svaki svjedok rađa nove svjedoke vjere.

Ovaj prijenos objave nastavlja se i u povijesti Crkve. Objava je djelo Oca koji nam daruje svoga Sina koji nas je otkupio i spasio, poslao Duha Svetoga da u nama čini trajno aktualnim spasenje Božje. Duh stanuje u Crkvi, vjera i milost prenosi se u životu Crkve. To je neprekidni niz srdaca koja vjeruju, predaju se Ocu po Sinu u Duhu. Predaja i navještaj nije ideologija, to je život vjere od srca srcu i tako se prenosi od koljena na koljeno. To je rijeka svete povijesti Božje koja natapa one koji su Božji.

... je nad onima koji se njega boje - καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Marija motri Boga, njegovu dobrotu i milosrđe tijekom cijele povijesti, ali odmah u nastavku retka donosi preduvjet svega toga gledano s naše ljudske strane, a to je strah Božji. Istinski strah Božji je potpuno oprečan strahu od Boga kojeg je kušao Adam nakon grijeha (usp. Post 3,10), a taj strah od Boga kuša i svaki čovjek koji kao i Adam griješi.

Strah Božji je jedna od pozitivnih biblijski kategorija koja je prisutna tijekom cijele biblijske povijesti spasenja. *Početak mudrosti je strah Gospodnji, mudro čine koji ga poštuju.* (Ps 111, 10). Prorok Izaija navješta da će na budućemu Mesiji počivati Duh Sveti i njegovi darovi, a među njima je i strah Božji (Iz 11, 2). A Isus će upravo Izaiju citirati: „*Duh Gospodnji je na meni*“ (Lk 4,18) u sinagogi u Nazaretu kada kaže: „*Danas se ispunilo ovo pismo koje ste čuli svojom ušima*“ (Lk 4, 21).

Strah Božji se rađa u duši slično onoj duhovnoj dinamici i iskustvu vjere koji je Marija do sada opjevala u svome *Veliča*. Rađa se kada vjernik vođen Duhom Svetim prepozna i nasluti Božju svetost, svesilnost – kako to reče Marija - i ponor naše neznatnosti i bijede koji nas dijeli od Boga.

Biblija često govori o strahu Božjemu. Prepoznati Božju beskonačnost i našu konačnost, čuđenje i bezdan koji je između Stvoritelja i stvorenja i ljubav koja to premošćuje potiče vjernika da pravo vrednujemo milosrđe Božje koje nadilazi svako razumijevanje. To je čudo ljubavi, poštivanje Boga u ljubavi, njegove riječi i slave. Strah Božji je svijest vjernika da ne može nešto učiniti nešto što vrijeđa Boga, jer Bog je Bog, On to ne želi, to ne traži nego zabranjuje. U biti, Adam nije imao straha Božjega i zato je i pao u grijeh, te je nakon toga kušao strah od Boga.

Strah Božji znači ljubiti Boga i ne željeti izgubiti tu ljubav. Prepoznati beskrajno milosrđe i poštivati ga, ne vrijeđati ga, jer to sobom nosi trpljenje, kaznu (usp. 1Iv 4,18). Ljubav usavršuje strah, nije više strah od kazne nego, strah da ćemo izgubiti Božju ljubav.

Prepoznati velika djela Božja potiče na adoraciju, klanjanje Božjoj svemogućnosti i čašćenje njegova svetog imena. Strah Božji koji osjećamo u tom klanjanju otvara srce Božanskom milosrđu. Marija je o svemu tome klikkala i govorila do sada u svom hvalospjevu, a ovdje govori o njegovu milosrđu da bi naglasila povjerenje vjernika u Boga koji je sama dobrotu.

r. 51. Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene – (Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν)

Marija je u hvalospjevu već govorila kakav je Bog sam u sebi, Gospodin, Spasitelj, Svesilni i Sveti. Kao takav djeluje u povijesti onih koji ga se boje i ljube i onih koji se klanjaju njegovoj svetosti. Do sada je Marija u hvalospjevu motrila Boga i sebe i sve je teklo lijepo, bez ikakvih napetosti i problema. U drugom dijelu *Veliča* (r. 51-53), ona baca pogled na ljude, povijest i tijek povijesti do kraja vremena i odmah vidimo da sve više nije tako jednostavno, ne teče sve glatko. U par redaka Marija vođena Duhom Svetim u pjesmi silazi u najdublje dubine i dodiruje misterij čovječanstva, najtvrdje probleme nas ljudi, ali i njih gleda u Božjem svjetlu, polazeći od Boga.

Događa se jedan preokret neočekivan i nepovratan, jer Božje djelo se nepovratno odvija. Oholi, moćni, bogati, bahati nasuprot nezatnima i gladnima. To su oduvijek, od prvog pada u grijeh dramatične kategorije ljudske povijesti i bit će sve do dovršenja kada će Bog pokazati u punini ostvarenje svoga djela spasenja.

Povijest možemo gledati sa raznih strana, čovjek se može zgražati gledajući povijest, pa tako i izgubiti i nadu i vjeru i povjerenje. Da bi se shvatio život i povijest uvijek iznova prvo treba ići Bogu i od Njega i po Njemu sve motriti. Kako? Onako kako to čini Marija. Pjeva pjesmu molitve u vjeri, predaje se Bogu da joj On objasni i nju samu i povijest i dobro i zlo. Drugačije ne ide... U protivnome duša se zaplete u tisuće problema i pitanja te ne vidi nikakvo svjetlo. Kao da život i sve nema smisla, nego sve izgleda kao gruba sila nasilja.

Možemo reći lijepo ti pjevaš Marijo, ali oko nas je zlo, trpljenje, nepravda i prepotentnost. Bog ili hoće, a ne može iskorijeniti zlo, onda nije svemoguć ili može a neće, no onda nije svet. Problem je patnja ljudi i čovječanstva, pogotovo patnja nevinih. Slušajmo što nam ima reći Marija, jer radi se novom čovječanstvu i putu kojim Bog vodi do njegova ostvarenja.

Objava Boga u povijesti se pokazuje i kao preokret koji polazi od Boga, koji okreće sudbine ljudi. Taj vidik je naglašen pogotovu u Lukinu evanđelju. Dosta je podsjetiti na Lazara i bogataša, farizeja i carinika u hramu ili na blaženstva; „*Blago vama siromasi, jao vama bogataši*“ (Lk 6, 20 i 24).

Dijete koje Marija nosi u krilu je Božji odgovor na sva iščekivanja i želje Izraela, ali u isto vrijeme nadilazi sva ova očekivanja i ne da se zarobiti niti u jednom od njih. Nije nebitno da je za Isusovu majku izabrana, ponizna siromašna i nezatna. Već to pokazuje da Bog ne prihvaća nepravde na kojima se temelji ljudsko društvo i da se stavlja na stranu nezatnih. Bog ne uslišava uvijek sve naše molbe, ali uvijek ispunjava svoja obećanja.

Počinje teologija povijesnog prevrata, opisivanje promjene sudbina ljudi. Svemoguć Bog od nemogućih stvari čini svoja djela, koja ljudima izgledaju baš nemoguća. To je jedna od karakteristika njegova djelovanja. Tako Bog Abrahamu obećava potomstvo, a kad je u kasnoj dobi kao starac dobio sina, traži da mu on sina žrtvuje, a onda i to okreće na dobro te će umjesto sina, Abraham žrtvovati ovna. Nemoguć prevrati takvi da se čovjeku u glavi zavrti. Bog se zauzima i ulazi u ljudsku povijest tako da preokrene sudbine i ostvari svoja obećanja. To je dijalog između postojećeg i mogućeg stanja stvari, između nade i povijesti. Ako se predaš Bogu kao Marija, ako povjeruješ i surađuješ s Božjom milosti kušat ćeš plodove o kojima Marija govori.

... *Iskaza snagu mišice svoje - Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ*

U redcima 51-53 slijedi niz od 6 glagola *iskaza, rasprši, zbací, uzvisi, napuni i otpusti* od kojih je prvi iskaza - *ἐποίησεν* - i svi su u aoristu. Zašto Marija pjevajući o povijesnom

Božjem djelovanju govori u prošlom vremenu. Je li to iluzija, pusta želja? Koji je smisao ovih aorista?

Jedni misle da se radi o prošlosti i da Marija ovdje hvali Božju providnost u povijesti Izraela. Bog je mogućnike zbacio s prijestolja kao faraona, Nabukodonozora, Baltazara i Antioha, a uzvisio neznatne po rođenju, po svojstvima, one bez ikakve zemaljske moći, kao npr. Jakova, Mojsija, Jošuu, Davida i Daniela...

Drugi ovdje vide aoriste kao neki proročki futur. Marija gleda na budućnost, na mesijansko kraljevstvo i vidi kako Bog raspršuje ohole, zbacuje vladare, osiromašuje bogataše, a neznatne, ponizne, siromašne napunja mesijanskim dobrima.

Neki ovo tumače kao gnomički aorist. Marija govori kako Bog općenito postupava u svojoj Providnosti.

Najvjerojatnije je da ovdje imamo tzv. interaktivni aorist. Ono što je Bog započeo kod utjelovljenja milostivo pogleda na neznatnu službenicu svoju, to će i nastaviti u svom mesijanskom kraljevstvu, a takvo Božje djelo je temelj promjene životnih situacija. *Ono što je ludo u očima svijeta, izabra Bog da posrami mudre; što je slabo, da posrami jake, što je neplemenito i prezira vrijedno u očima svijeta, i čak čega nema - izabra Bog da uništi ono što jest* (usp. 1 Kor 1,27 sl.). To su već proroci navijestili (usp. Iz 2,12-17; Sof 3,12 sl.) i Gospodin objavio (Mt 5,3; 11,25).

U šest aorista označeno je Božje djelovanje. Marija opisuje što je Bog učinio ili bolje što je Bog počeo činiti. Počevši od velikih djela koje je Bog učinio u njoj, Marija promatra *mirabilia dei*, čudesna Božja djela u povijesti, te promatra i učinke eshatološke i definitivne objave i njen utjecaj na čovječanstvo.

Svesilni *iskaza snagu mišice svoje*. Mišica je simbol Božje snage i jakosti kojoj se ništa ne može usprotiviti. Božja mišica sigurno ostvaruje svoj plan koji je izražen u pet slika uzetih iz povijesti i života ljudi. Ali preokret je iznad svega na polju vjere. Snaga o kojoj govori Marija nije despotska, Bog nije tiranin koji zamjenjuje zemaljske silnike. Snaga Svevišnjega je u službi milosrđa. *“Gospodin je sama dobrota i nježnost”* pjeva psalmist, a to nije samo jedan intimistički osjećaj nego sam Bog koji djeluje u povijesti, koji kao takav djeluje u ljudskoj povijesti. Bog je nježan s potlačenima i tvrd sa silnicima jer se dižu protiv njega i oskvrnjuju čovjeka, njegovu živu sliku. Proroci su uvijek ustajali u obranu Boga i čovjeka. *“Jahve grmi sa Siona i iz Jeruzalema glas mu se ori”* (Am 1,2) Bog je otkupitelj siromaha i potlačenih, udovica, siročadi i stranaca. *“Vidio sam bijedu moga naroda u Egiptu. Čuo mu tužbu na tlačitelje njegove, zato sam sišao da ga izbavim i odvedem iz šaka egipatskih”* (Iz 3,8).

Mišica je u povijesti Izraela bila simbol djelatnog Božjeg spasenja, tipični izraz u Bibliji koji se odnosio i na mesijansko spasenje (usp. Ps, 77,16; Iz 33,2).

Oslobođenje iz Egipta se dogodilo jakom rukom i ispruženom mišicom (Pz 4,34). Tako se izražavala molitva i želja proroka za povratak iz sužanjstva: *“Probudi se, opaši se snagom mišice Jahvina”* (Iz 51, 9).

Onaj koji je očekivani kroz stoljeća je tu, u krilu Marijinu. Marija uosobljuje nadu Izraela i siromaha Gospodnjih, sabire u sebi povijest Božjih obećanja i sva njihova ispunjenja.

... rasprši oholice umišljene – διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν

Marija nastavlja rasprši - *διεσκόρπισεν* - u grčkom korijen ove riječi etimološki gledano je i jedna naprava koja je služila za bacanje stijena na sve strane u ratu. Biti raspršen znači biti izbačen daleko i na sve strane od središta svoga bića iz vlastitih dubina. Biti raspršen za Izrael u njihovoj povijesti je bila jedna od najvećih kazni, to su bila njihova sužanjstva.

Raspršenost koja se rađa u srcu, hrani oholost koja je nutarnja i prožima sve misli te se pretaje u djela. Takav čovjek se brine samo o svojoj pojavi, brine se što će drugi misliti i reći o njemu, a ne kakav je pred Bogom u istini, ne podiže pogled prema nebu, nego prema zemlji. Njegova uzvišena slika o sebi koju pokazuje pred drugima je njegovo istinsko ropstvo, misli su mu raspršene jer nema ništa više u sebi što ih ujedinjuje, strah ga je da bude upoznat u dubinama svoga bića (usp. Sir 3, 24).

Rasprši oholice i isprazne misli njihova srca, možda bi ovaj prijevod bio najbliži grčkom izvorniku - *ὑπερηφάνους διανοία*. Svesilni rasprši one koji su oholi u misli svoga srca, ohole, umišljene, one koji se oslanjaju samo na svoje ljudske planove. Za Izrael i biblijsku kulturu to su bezbošci, idolatri, a tek onda u drugom trenutku te kategorije dobivaju smisao socijalno političkih moćnika. Preokret koji Bog čini je vjerski, ali s političko socijalnim odjecima i posljedicama.

Bog pokazuje jakost svoje mišice koja ulijeva strah, prepušta se srdžbi, te u isto vrijeme odbacuje tu odluku. Kao da je jedna borba u Bogu samome, borba između osvete i ljubavi. Bog je ljubav, ali ne može ne biti i pravedan i zato raspršuje oholice i njihove isprazne misli.

Oholi su oni koji bi htjeli sve graditi na pojavnosti, pokazati se višima, drugačijima nego li što su uistinu pred Bogom. Pokazati se više nego što jesam, imati takvu zamisao, sliku o sebi da se ne prihvaća vlastita pogreška, slabost, strah da se pokaže da nisu ono što bi onih htjeli da drugi o njima misle. Oholost je laganje samoga sebe i drugih, ona sprječava čovjeka da sebe vidi u istini, odbacuje prijekor i ne poštuje brata čovjeka, želi poniziti drugoga (usp. Iz 15, 25 i 33).

Plod te nutarnje oholosti je nesposobnost slušanja Boga te još veća raspršenost srca koje mora misliti samo kako braniti svoju uzvišenu sliku. Ohola osoba ne sluša nikoga do li samu sebe. Drži da je moćna i želi da joj drugi budu podložni. Na neki način slijedi sotonski duh i želi zauzeti mjesto Boga. Crkveni oci su upravo u oholosti koja želi zauzeti mjesto koje pripada Bogu vidjeli uzrok pada anđela, na poseban način Lucifera, a kao potvrdu toga citirali su poznati tekst proroka Izaije:

„Kako li pade sa nebesa Svjetlonošo sine zorin?... U svom srcu si govorio: Uspet ću se na nebesa, povrh zvijezda Božjih, prijestolje ću sebi dići. Na zornoj ću stolovati gori, na krajnjem sjeveru. Uzići ću u visine oblačne, bit ću jedak Višnjemu. A sruši se u Podzemlje u dubine provalije“ (Iz 14, 12 -15). Oholost je grijeh Lucifera i to je njegov pakao, to je grijeh i Adama i tako je zemlja od zemaljskog raja postala *“suzna dolina”*.

Oholost srca je trajno duševno raspoloženje osobe, porok, stav koji je Bogu najogavniji, Bog ga najteže podnosi, nepodnošljiv je u njegovim očima, grijeh koji ga najviše boli. *“Bog se oholima protivi, a poniznima daje milost”*(1Pt, 5,5). Bog ne samo da nema samilosti prema oholima, nego im se protivi.

Kada ludost oholosti, jer oholost je uvijek ludost, dođe do mjere koju Bog vidi, On kao da je mora raspršiti, pogaziti, a nasuprot tome poniznome daje milost.

Oholost je nepravda, uzimanje za sebe Božjeg mjesta, pripisivanje sebi Božjih darova i slave, svetogrđe protiv Božje biti i naravi, jer Bog je ona koji kaže *“Ja sam koji jesam, Ja jesam”* (Izl 3,14). Apostol Pavao to ovako izražava: *„Što imaš, a da nisi primio? Ako si dakle primio, što se oholiš kao da nisi primio?“* (1Kor 4, 7). Oholost je negirati Darovatelja kao izvor dobra i dinamike dara, ne prihvatiti dar i njime služiti, nego iskoristiti dar za sebe, za uznošenje.

Oholost je grijeh koji pogađa Boga u onome što On jest, jedino je Bog izvor svakog dobra, koji daruje bez mjere. Služiti se njegovim darovima da bi se Njega maklo u redu stvaranja, posvećenja, spasenja je nečuveno.

Nema grijeha koji Bog kažnjava s više odlučnosti od oholosti i koji unosi više zla u svijet. Marija gleda u dubine Božje i pjeva svoj *Veliča*, motri Boga koji raspršuje oholost oholica u njihovim potajnim naumima.

r. 52. Silne zbací s prijestolja, a uzvisi neznatne, – (καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς,)

Spasenje se događa u povijesti u kojoj se događaju ljudske odluke i izbori. Moćni i silni se osjećaju sigurnima, silni su u svojim očima. Sjede na prijestolju i umišljaju, zahtijevaju da oni vode i upravljaju, ne samo sobom, nego i svime oko sebe. Ali ti silnici, bez da to znaju, u toj istoj povijesti za koju drže da je oni sami nadziru, imaju Svesilnog protiv sebe. Marija, počevši od djela koje je Bog u njoj učinio i to opjeva u svojoj pjesmi: „*Velika mi djela učini Svesilni... silne zbací s prijestolja*.“ Redak 52. priziva citat iz knjige Sirahove: „*Gospod je srušio prijestolja silnika i posadio ponizne na mjesto njihovo*“ (Sir 10, 14).

Ovaj redak *Veliča* kao i prethodni, na poseban način govori o temeljnim napetostima ljudske povijesti koje postaju dramatične. Dvije povijesti se isprepleću, miješaju se sudbine. Dobro i zlo se prelijevaju u povijesti. Svijet oholih i silnih te providnost Božja koja uzdiže ponizne i neznatne.

Božje je djelo zbací - uzvisi, jasni i precizni glagoli kao neke neminovne zapovijedi. Kršćanstvo nikada ne uči poravnjenje životnih sudbina, nije sve isto, pogotovo nije isto u srcima ljudi, ni u povijesti, ni pred Bogom. Življena vjera ne prihvaća neodređeno jedinstvo, niti će pasivno prihvatiti povijest znajući da dovršenje povijesti nije u ovom poretku stvari. Prolazi ovaj svijet i u njemu treba motriti djelo Božje i s njim ponizno surađivati.

Djevica Marija, nosi u sebi Onoga kome je po Duhu Svetome dala tijelo i krv, koji će Božjim autoritetom reći: „*Prvi će biti posljednji*“ (Mk 10,31). Već sada Marija naviješta nova vrednovanja i potpuni preokret koji Bog čini s novim iznenađujućim naglascima.

Pred očima možemo imati padove tolikih imperija, civilizacija silnih ali zbačenih. A i svi silnici i danas i sutra će doživjeti iste njihove sudbine. Možemo misliti na oholosti tolikih pojedinaca koji su sebi gradili slavu i to skupo platili. Svaka oholost se na kraju plaća, najskuplje plaća. Takva duhovna dinamika ulazi u igru poraza koji se daje naslutiti u hvalospjevu, jer je Svesilni na djelu i bit će zbačeni.

Prijestolje s kojega Bog zbacuje silnike je i njihova oholost koja sa sobom nosi otvrdlo srce. Crkveni oci priimjenjuju ovaj i prethodni redak na Sotonu koji je htio postaviti svoje prijestolje, pokraj Božjega (Iz 14,12-15). Ljudi i anđeli, vremenite i nad vremenite dimenzije, eshatološke vizije koje stoje jedne nasuprot drugoj, vizije u koje je umiješano nebo i zemlja, vječnost i vrijeme, sve se to da naslućuje iz ovog preokreta sudbina kojeg Bog čini, a o kome Marija klikće u svom hvalospjevu.

U ovom retku Marija neizravno govori i o svome vlastitome uzvišenju i proslavi. Naime u redcima 47. i 48. Marija veliča i klikće jer Gospodin pogleda na njenu neznatnost, a u ovom retku kaže kako Bog uzvisuje neznatne. I u grčkom izvorniku imamo isti korijen riječi koja se koristiti u ova dva retka ταπεινούς – neznan. Sama Marija kaže da je njeno stanje onakvo kakve će Bog uzvisiti, a Bog će to uistinu u Marijinu slučaju učiniti kako nikada prije. Nju, neznatnu službenicu svi će naraštaji zvati blaženom, a nakon što je stajala pod križem kad je njen Sin umirao i spašavao svijet te ju je dao vjernicima za Majku, Bog ju je dušom i tijelom uznio na nebo, stoga ju Crkva s pravom časti kao Kraljicu neba i zemlje.

Definitivno ostvarenje Božjeg plana u kome On silne zbacuje s prijestolja, a uzvisuje neznatne izvršit će Onaj koga Marija nosi u svom krilu. Isus, njen sin će nas poučiti i kazati nam: „*Jer tko se uzvisi bit će ponižen a tko se ponizi bit će uzvišen*“ (Lk 18,14). Marija pjevajući svoj *Veliča* anticipira kraljevanje i kraljevstvo Božje, već govori o onome koje će biti posljedice Utjelovljenja i Otkupljenja koje nisu još vidljive, ali će biti ostvarene.

Definitivno ostvarenje poniženja i uzvišenje koje Bog ostvaruje, apostol Pavao s pravom primjenjuje na Krista i opisuje ovim riječima: „*Isus Krist, trajni lik Božji nije se kao plijena držao svoje jednakost s Bogom nego sam sebe oplijeni postavši ljudima sličan obličjem čovjeku nalik, poslušan do smrti, smrti na križ. Zato Bog njega uzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom da se na ime Isusovo prigne svako koljeno*“ (Fil 2, 1-5).

O konačnom dovršenju povijesti i velikih djela koja Svesilni započe u Mariji, i o jedinom istinskom prijestolju evanđelista Ivan u knjizi *Okrivljenja* ovako zapisa: „Potom mi anđeo pokaza rijeku života bistru kao kristal koja istječe iz Božjega i Janjetova prijestolja... Prijestolje Božje i Janjetovo će biti u gradu. Sluge Božje klanjat će se Bogu i gledat će lice njegovo, a njegovo će ime biti na njihovim čelima“ (Otk 22, 1-4).

r. 53. Gladne napuni dobrima a bogate otpusti prazne - (πεινώντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξάπέστειλεν κενούς.)

Marija u ovom retku hvalospjeva *Veliča* završava govor o preokretu ljudskih sudbina, preokretu koji je posljedica velikih Božjih djela koja Bog u njoj učini i koja će u punini objaviti i ostvariti po njenom i Božjem sinu kojega ona nosi u sebi. Marija je taj preokret iskazala u šest glagola *iskaza, rasprši, zbaci, uzvisi, napuni i otpusti*.

...*Gladne napuni dobrima - πεινώντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν...*

Glad o kojoj govori Marija nije samo tjelesna, ona je umjerenost, pa i oskudica, a iznad svega to je glad srca i duha, glad čežnje za Bogom i njegovim dobrima. U izvorniku se koristi pojam *ἀγαθῶν* što u grčkom označava sva materijalna i duhovna dobra koja dolaze od Boga,

Glad, radi se o želji zasićenja osnovnim materijalnim potrebama i čežnji za Božjim duhovnim dobrima. Glad i oskudica siromaha u biblijskom značenju poprimaju značenje siromaha duhom, simbol su drugih oskudica, drugih dubljih potreba čovjeka, glad ljubavi, blizine, molitve, Boga. Možemo vidjeti kao neki paralelizam između poniznosti i gladi, i jedno i drugo znači ne imati središte u sebi, nego biti usmjeren na nešto drugo izvan sebe.

Biblijska, a nakon nje i katolička duhovna tradicija je izravno tražila i nastojala prouzrokovati glad, kako bi na takav način duša bolje shvaćala i bila usmjeren na sva dobra koja dolaze od Boga, počevši od hrane pa do duhovnih stvarnosti. Govorimo o postu, kao nastojanju vjernika da kuša tjelesnu ogladnjelost i duhovnu glad. Isus u pustinji posteći i moleći, upravo će to reći napasniku: „*Ne živi čovjek samo o kruhu*“ (Lk 4,4), a apostolima nakon razgovora sa Samaritankom reče: „*Moja se hrana sastoji u tome da vršim volju onoga koji me poslao*“ (Iv 4,34). Ako tražimo drugo jelo, pa bilo ono i duhovno, intelektualni užitak, bijeg u molitvu, asketska umijeća..., a ne volju Božju, i mi postajemo na neki način „bogati“ kao farizej u hramu koji je mislio, da se svojim praksama vjere obogatio pred Bogom (usp. Lk 18, 9 -14), te kao takvi budemo odbačeni i otpušteni praznih ruku.

... *a bogate otpusti prazne - καὶ πλουτοῦντας ἐξάπέστειλεν κενούς.*

Glad i žeđ za Bogom živim, koja iako je prisutna često je potisnuta u našim srcima. Ona kao neki nijemi krik ne uspijeva izići na vidjelo jer je srce sito lažnih hrana i zakrčeno varavim bogatstvima. To je jedan oklop koji ne dopusta da iz srca poteku neizrecivi uzdisaji Duha Svetoga.

Bogate otpusti prazne, ne samo da su praznih ruku nego kaže izvorni tekst - *κενούς*, prazan, lišen, gol - prazni su i u srcu. Vanjština, ispraznost, bogatstvo na koje se oslanjamo

nije samo ekonomske naravi, nego mogu biti i ideja koju imamo o sebi, diplome, umišljena mudrost, znanje... biti zaposjednut od onoga što mislimo da posjedujemo.

Marijine riječi izrečene u Veliča već najavljuju evanđeoska blaženstva, koja su baština pravih Isusovih učenika. Tako da se sjeme blaženstva nalazi već u Veliča.

Ovaj redak Marijina hvalospjeva *Veliča* odgovaraju prvom blaženstvu i prvom jao iz Isusova govora na gori u Lukinu evanđelju: „*Blago vama siromasi, jer je vaše kraljevstvo Božje... Jao vama bogataši, jer imate svoju utjehu*“ (Lk 6, 20 i 24). I Isus će kao u jednom uzdahu uskliknuti: „*Kako je teško da jedan bogataš uđe u kraljevstvo Božje*“ (Lk 18, 24).

Veliča i *Govor na gori*, nemaju granica, vrijede u jednom duhovnom - vječnom, kao društveno - vremenskom okviru. Kršćanski navještaj Radosne vijesti nije lijek za samo umirenje savjesti. Na kraju ćemo imati potpunu promjenu sudbina onakvih kakve mi poznajemo u ovoj čisto ljudskoj povijesti.

Za kraj drugog dijela hvalospjeva Veliča

Razmatrajući ovaj dio hvalospjeva *Veliča* možemo se diviti jednom drugom vidiku Marijine evanđeoske mudrosti. Kako sjediniti, ujediniti i uskladiti zanos iskustva Boga u duši, dubokog iskustva vjere te realnost, umjerenost u gledanju ljudske povijesti. Uskladiti najveće moguće povjerenje i predanje u ruke Božje providnosti i kritički realizam naspram povijesti i sudbina ljudi.

Biblijski utemeljena nada ne zatvara oči pred povijesnim događajima, ali se usprotivljuje njihovoj konačnosti, jer zadnju i konačnu riječ ima Bog. Novo stvaranje, djelo Božje se ne vidi i ne dolazi po povijesnoj analizi koja gleda samo čisto ljudske činjenice. Ali isto tako, Božje djelo se događa baš u toj i takvoj povijesti.

Marija koristi prošlo vrijeme kako bi opisala Božje djelovanje kao proroštvo. Što je Bog učinio, to čini i sada, i to će činiti sve do konca svijeta - iskaza, rasprši, zbaciti, uzvisi, napuni i otpusti. Marija vjeruje djelu otkupljenja koje je započelo, da će to djelo Božje biti dovršeno jer vjeruje da „*Bogu ništa nije nemoguće*“.

Bog kada djeluje u ljudskoj povijesti stavlja se na stranu neznatnih, poniznih i gladnih. Ali, nije to izbor socijalne klase društva. Ako Bog zbaciti silne i rasprši ohole, bogate otpusti prazne, to je zato da bi ih doveo do situacije i prilike da traže Spasitelja i spasenje. Kao Zakej, „*koji bijaše nadcarinik i to bogat*“ ali nakon što primi Isusa u svoju kuću i srce, te vrati četverostruko, ako je od koga što uzeo i pola razda siromasima, zato Isus za njega reče: „*Danas je došlo spasenje ovoj kući... Da Sin čovječji je došao tražiti i spasiti što je izgubljeno*“ (Lk 19, 1-10).

Ipak, to ne umanjuje naboj i žestinu tvrdnji koje se u hvalospjevu *Veliča* odnose na ohole, silne, bogate. To je djelatna Božja sila koja želi spasenje svih ljudi, pa i njih, ali ne može se ne suprotstaviti onima koji su takvi i tlače neznatne i siromahe.

Bog ne može staviti svoju mišicu u službu spasenja gladnih i neznatnih, a da se ne dogodi konflikt sa silnima. Svesilni protiv silnih ovoga svijeta, moćni u ovoj povijesti imaju Svesilnoga protiv sebe, to nam kaže Marija. Bog neće smrti grešnika, nego da se obrati i živi, ali svi oni koji kao silni, oholi i bogati nastupaju pred Bogom i ljudima, doživjet će sudbine koje ime reče Marija, bit će raspršeni, odbačeni, otpušteni, ako ne prije onda u trenutku smrti doći će pred sud Božji i definitivno određenje sudbine.

Bog kojega Marija opjeva u ovom dijelu *Veliča* je Bog pashe i prijelaza, osloboditelj u trima okvirima: vjersko oslobodjenje, socijalno i etičko - etničko, ali ne više Izraelaca po krvi, nego po vjernika po srcu koji jesu ili nisu s Bogom.

Paradoks je to Božje svemogućnosti i poništenja - *kenoze*, poniznosti, neznatnosti i malenosti. Sve skupa se razumije samo u beskrajnoj Božjoj ljubavi koja se prilagođava

čovjeku. Iako za nas ljude Bog djeluje nerazumljivo i neshvatljivo, On će ispuniti svoj naum i plan spasenja u povijesti i to upravo onako kako to Marija pjeva u svom hvalospjevu.

Bog ne dopušta da sebi umišljamo kako On treba nas i naša čisto ljudska umijeća i snage za ostvarenje svojih planova, ili da se On u svom djelovanju treba ravnati prema našim mjerilima ili planovima. Bog traži našu suradnju, ali s Njim i njegovim planom spasenja, a to podrazumijeva da mi moramo s Njim, pred Njim, u sebi i pred sobom biti svjesni svoje neznatnosti i bijede. Moramo kao Marija jasno ispovjediti, da je on Svesilni i Sveti te da može i u nama i s nama učiniti velike stvari.

Za ostvarenje svoga kraljevstva ne treba Bog svjetsku silu, snagu oružja, zavodljivost novca. Oholost, tiranija, bogatstvo što u svijetu vlada i svijetu nešto znače ne ulaze u Božje kraljevstvo i u Njemu ništa ne znače. U kraljevstvu Božjem vrijednost imaju neznatni, ponizni, prezreni, siromasi, gladni, žedni i progonjeni. Oni po vjeri i u vjeri postaju dionici nebeskih dobara. Važno je dobro shvatiti u čemu se sastoji taj preokret sudbina i gdje se on događa, inače nećemo dobro razumjeti ni Mariju niti Isusa.

Ako gledamo ljudsku povijest samo ljudskim očima je li se dogodila neka iznenadna i definitivna revolucija koja je donijela preokret tako da nema više bogatih i gdje su se svi siromasi nasitili? Jesu li silni definitivno zbačeni s prijestolja, a uzdignuti neznatni? Ne, jer dok Marija pjeva svoj *Veliča* kralj Herod koga zovu veliki još uvijek vlada, a ubrzo će ona, Josip i Isus morati bježati u Egipat. Kao da svaka povijesna epoha na svoj način opovrgava preokret sudbina koji Marija opjeva u svom hvalospjevu. Dakle, ako se zaključuje kako se ništa i nigdje nije niti dogodilo, ni to isto nije istina.

Toliko Božjih svjedoka u povijesti bi se ustalo, toliko poniznih i gladnih bi reklo da ih je Bog uzdigao i nahranio. Uistinu se dogodilo kraljevstvo Božje, dogodilo se u vjeri, tihi ali radikalni, najradikalniji preokret koji je ikada ušao u ljudsku povijest. Neznatni, ponizni siromasi i gladni su u prednosti, jer su to trajna duhovna raspoloženja u vjeri koja potiču na traženje Boga, a u vjeri i molitvi tražeći i nalazeći Boga postaju bogati u siromaštvu i nasićeni hranom nepropadljivom. Isus je za sebe kazao: „*Ja sam kruh koji je s neba sišao, tko jede od ovoga kruha neće ogladnjati nikada... Tko jede ovaj kruh ima život vječni*“ (usp. Iv 6).

Po življenju vjere postaje se bogat u vjeri, bogat u kraljevstvu Božjem. Marija gleda povijest polazeći od Boga, s Božjim očima i vidi definitivni kriterij povijesti koji nije irealan, nestvaran, nego je najozbiljniji mogući jer se radi se o vječnosti. Od sada pa zauvijek. Što i kako se sada živi, ostaje zauvijek pred Bogom. Bog je ušao u ljudsku povijest i izvodi preokret ljudskih sudbina, već djeluje i dovršit će svoje djelo u vječnosti.

A vjera i stvari vjere tako postaju najveće blago. Gledajmo siromahe, Mariju u blagoslovljenom stanju i Josipa gdje traže prenoćiste u Betlehemu. Dok su plemeniti, trgovci i bogataši napunili hotele, oni moraju ići u štalu. Ali gledajmo ih sada, na udaljenosti od 2000 godina, gdje su ti isti moćnici, trgovci, škrstice, gdje im je završilo blago. Tko ih se sjeća i spominje, uistinu su pred Bogom otpušteni praznih ruku.

TREĆI DIO: Bog i Izrael; Božja vjernost, teologija saveza i sjećanja (Lk 1, 54 - 55)

Veliča je sastavljen od tri dijela: Marija i Bog, povijesti čovječanstva i preokret sudbina te na kraju Bog i Izrael. To je dinamika himna, od osobnog do sveopćeg i ponovo posebnog odnosa s Bogom.⁹

r. 54. Prihvati Izraela slugu svoga spominjući se svoje dobrote – (ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,)

⁹ P.C. Landucci, *Maria nel Vangelo*, San Paolo, Milano, 2000.

Zadnji redci Marijina hvalospjeva bude u srcu pozitivne osjećaje ljubavi, uspomene srca, blago duhovnog nasljedstva. Marija nam daje naslutiti svoju izraelsku krv, rod je Abrahamov. Marija je prva na kojoj se ispunja starozavjetno obećanje da će Bog iskazati definitivnu i eshatološku milost „sluzi svome Izraelu“ (usp. Sam 22, 51; Iz 41,8; Mih 7,20). Tako je Marija postala uosobljenje i predstavnica cijelog Božjeg naroda, koji postaje novi Božji narod, Crkva.

Najprije je gledala Boga i sebe u njemu, potom povijest svih ljudi, a Marija sada gleda na svoj narod Izrael. Kraj hvalospjeva je u znaku pobjede Božje ljubavi i vjernosti. Optimističko viđenje povijesti prihvati - ἀντελάβετο, može se prevesti i zagrliti - barem Izraela sluga svoga, dođe mu u pomoć.

Kako valja shvatiti prihvaćanje sluge Izraela, jer narod neće prihvatiti Isusa kao obećanog Mesiju i Spasitelja? Sastoji li se to prihvaćanje samo u tome što je Bog poslao svoga Sina da se u Mariji utjelovi za naše spasenje ili se osim tog najvišeg dara naslućuje proroštvo sv. Pavla da će se cijeli narod Izrael prije svršetka vremena obratiti, teško je kazati. (usp. Rim 11,11-16). Teološki misterij opće povijesti i posebnu povijest Izraela nije lako dokučiti, za to treba molitva i kao apostol Pavao moliti i živjeti u nadi.

Možda možemo ovdje naslutiti obadva aspekta. Vrijeme Izraela je vrijeme i jednog i drugog, Izraela po tijelu i Izraela po Duhu, a to su oni koji Isusa priznaju za Spasitelja. Vrijeme je ispunjeno milošću, ljubavlju i Božjom vjernošću.

Sluga je najčasniji naslov u Svetom pismu. Njime se izriče služenje Bogu, povezanost i bliskost s Gospodinom. To su ime nosili Mojsije, Jošua, David i proroci. Prema Starom zavjetu to će biti i ime obećanog Mesije, koji će biti “Sluga Jahvin”: „Sluga moj opravdat će mnoge i krivicu njihovu na sebe uzeti“ (Iz 53,11).

Izrael je Božji narod i sluga, a to sužanjstvo se temelji na Savezu. Utjelovljenjem Isusa, narod koji je sluga Božji, može iskusiti Božju vjernost. Bog je sama ljubav, dobrota i sama vjernost. Obećanja dana ocima, posebno Abrahamu, da će po njegovu Potomku doći spas cijelom čovječanstvu (usp. Post 17,17; 18,18; 22,27 sl.) počinju se ostvarivati. Izrealskom narodu je katkada izgledalo kao da Gospodin neće nikada ostvariti svoja obećanja. Izrael je padao i bio nevjeran svome Bogu i Savezu. I Bog ga je kažnjavao, “napuštao”, ali i obećavao Novi savez (usp. Jer 31,31-35). Ipak, Jahve je ostao vjeran i čas spasenja je došao. Marija u svom hvalospjevu uosobljuje, u sebi sažima vjerni izraelski narod. Ona klikće da je službenica Gospodnja, a Izrael je njegov sluga.

... spominjući se svoje dobrote – μνησθῆναι ἐλέους,

Bog se prisjeća svojih obećanja. Izrael je vapio za tim. Prisjećanje na Božju dobrotu i velika Božja djela koja je Bog učinio za Izraelce uz vjernost savezu je bila sigurnost Izraelcima, a zaborav svega toga je bio izvor grijeha, jer se narod zatvarao u krug svoje male čisto ljudske povijesti. Život pobožnih Izraelaca je bio prožet prisjećanjem na Božju vjernost i na čudesna djela Božja. Tako su slavili i oslobađanje iz Egipta, pasha je bio njihov glavni blagdan. Jahve, Bog koji ih je izbavio iz egipatskog ropstva prolaskom kroz Crveno more i danas ih spašava, a oni se toga molitveno sjećaju i trajno to slave kroz povijest. Na takav način Izraelci su postajali suvremenici tog otajstva, a na sličan način, ono se trajno danas odvija.

Povijest Božjeg naroda Izraela opjevana u Bibliji nas zanima, ne zato što bi bila bolja od drugih, nego zato što je Bog htio da u njoj vidimo njegovo veliko čudesno djelo povijesti spasenja. Netko bi mogao kazati, ma što me zanima povijest od prije 3000 godina.

Kako je Bog djelovao nekada u povijesti na analogan način, tako djeluje i sada s nama, šifra je razumijevanja Boga u našem životu. Svaki život je povijest dijaloga Boga i čovjeka te zato i povijest spasenja u malom. Biblija je zato uvijek iznova aktualna. Bog se ne mijenja, a

ne mijenja se niti čovjek u bitnim pitanjima i problemima, samo su druge okolnosti, a ispod kojih su uvijek isti problemi srca od Adama pa do konca svijeta.

Cijela Biblija je stvarana i pisana na načelu prepričavanja, memorijala, spomena koji postaje spomen čin Božjih djela iz generacije u generaciju – hebrejski *zikaron*.

Kada Isus na zadnjoj večeri ustanovi euharistiju, to će imati sličnu dimenziju, a Isus će tražiti od svojih apostola da obnavljaju taj spomen čin, i da se tako po molitvenom sjećanju on trajno događa.

Kad se Bog spominje svoje dobrote, a prema izvornom pojmu *ἐλέους* bilo bi bolje reći svoga milosrđa, to znači da On u svom jednom i jedinstvenom pogledu drži povijest, sadašnjost i budućnost te ostvaruje jedno te isto djelo spasenja. Isus će upravo to kazati Židovima: „*Abraham, otac vaš, treptio je od radosti u želji da vidi moja dan. Vidio ga je i obradovao se. Tada mu rekoše Židovi: Nije ti ni 50 godina, a vidio si Abrahama. Isus im odvrati: Zaista, zaista kažem vam, prije nego je Abraham bio Ja Jesam*“ (Iv 8, 56 -57).

r. 55. kako obeća ocima našim, Abrahamu i njegovu potomstvu do vijeka. – (καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.)

Marijina pjesma ima sveopću dimenziju u vremenu, ona ide natrag do Abrahama i gleda u budućnost “do vijeka”. Već je rekla da je milosrđe Njegovo je od koljena do koljena te da će nju svi naraštaji zvati blaženom. Sada ponovno s jednim pogledom srca obuhvaća cijelu povijest spasenja. Ispunjenje svih Božjih obećanja i ostvarenje spasenja, ostvarit će dijete koje Marija nosi u svom krilu dok pjeva svoj *Veliča*, a oni koji Krista prihvate kao obećanog Mesiju, Sina Božjega koji je postao čovjekom za svoga Spasitelja, oni su istinski sljedbenici u vjeri praoca Abrahama. Apostol Pavao će to tako jasno kasnije iskazati: „*Ako ste Kristovi rod ste Abrahamov, baštinici po obećanju*“ (Gal 3,29).

Obećanja koje je Bog dao Ocima i Abrahamu su sveopća, univerzalna. Abraham je Otac jednoga naroda po krvi Izraela i jednoga naroda po Duhu, Crkvi. Bog u svom apsolutnom misteriju vodi povijest po svojim naumima i planovima koji su nama nedokučivi.

U svome hvalospjevu Marija je neznatna, siromašna u svojim očima, s puno poštovanja i ljubavi se konfrontira s Abrahamom, Izraelom i ocima, držeći se malenom i neznatnom nasuprot njih, dok je upravo zbog toga i velikih djela koja je Svesilni u njoj učinio, najveća od svih.

Ona zna da nosi u krilu puninu obećanja danih ocu Abrahamu. Možemo samo zamisliti što su molili, vapili čekali pobožni Izraelci kroz 2000 godina. Marija gleda i vidi svoj put u kontekstu povijesti spasenja, velikih djela koja je Bog učinio za svoj izabrani narod. Kao neki napeti luk Marijina duša seže do oca Abrahama i svih onih koji su vjerovali i koji će vjerovati, te ujedinjuje cijelu povijest u spomen činu duha, od prvih obećanja do konačnih ispunjenja.

Gleda u budućnost, *svi naraštaji i Abrahamovo potomstvo do vijeka*, i zna da Božje djelo spasenja koje se događa u njenom srcu, pa onda u tijelu, se odnosi na cijelo čovječanstvo. Bog preko nje želi doprijeti do konca svijeta.

Kada je Bog Otac u Mariji po Duhu učinio otajstvo utjelovljenja Vječne Riječi, sva prošlost, sadašnjost i budućnost su se sjedinile u jedan trenutak, vječnost u vremenu, jer Bog je onaj koji je oduvijek i koji trajno jest, uvijek prisutan i u njemu sve živi.

Obećanje dano ocima našim, Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka, tako klikće Marija i prvi put u hvalospjevu koristi množinu. Marija gleda sebe i svoj glas koji slavi Boga ne individualno nego u zajedništvu, zajednici svih vjernih kroz povijest.

Za kraj trećeg dijela hvalospjeva Veliča

Ono što nam Marija poručuje u zadnjoj strofi je sljedeće: dovršenje povijesti i njen kraj događa se po Božjem planu i pobjedom izabranika po Božjoj vjernosti. Koliko bi trebalo o tome razmišljati, moliti, vjerovati, nadati se, kako često tako malo povjerenja i kod vjernika da Bog vodi do pobjede, da smo s Bogom pobjednici i to po njegovoj vjernosti. Nitko se ne spašava sam nego uz našu suradnju, Bog dovršava ono što je započeo. Biblijska i kršćanska nada u duši vjernika treba prevladavati i u samoj smrti.

Po proroštvu Marija vidi već ostvareno ono što se još nije dogodilo: *svi će me naraštaji zvati blaženom*, a po spomenu - memorijalu vidi da je postala suvremenica i baštinica velikih Božjih djela i obećanja iz prošlosti koja se definitivno ostvaruju i ispunjavaju.

Dok Marija pjeva, Isusovo djelo spasenja se još nije očitovalo i vidljivo izvršilo u svijetu, a Marija ga opjeva kao da je već ostvareno, jer gleda prvo Boga, tako počinje *Veliča*, i u Bogu vidi da je sve već dovršeno. Marija opjeva nečuvene stvari, a po vjeri i nadi vidi da će to Bog dovršiti sve od tada pa do vječnosti.

Umjesto zaključka: Daljnji Marijin hod u životu i vjeri sve do proslave u Nebu

I evanđelista Luka završava ovaj biblijski odlomak: „*Marija ostade s Elizabetom oko tri mjeseca, zatim se vrati kući*“ (Lk 1,56).

Marija je ispjevala svoj hvalospjev Bogu, služila svojoj rođakinji Elizabeti, zagrlila njenog novorođenog sina Ivana, budućeg Krstitelja i vratila se kući. Čeka je još dugi put i života i vjere, put koji će dovesti do ostvarenja Božjeg plana spasenja i objave Božje da je njen i Božji Sin jedini spasitelj svijeta, put ostvarenja proroštva koje je izrekla u *Veliča*, da će je svi naraštaji zvati blaženom, put do Njenog uzvišenja, jer neznatne kao što je ona, Gospodin uzvisi.

Novi zavjet nam donosi još samo nekoliko odlomaka i zgoda iz daljnjeg Marijina životnog puta i puta vjere. Ali ti odlomci su jako važni i daju nam uvid u put kojim je Bog vodio svoju neznatnu službenicu i kako ju je odgajao na putu rasta u vjeri i iskustvenog proživljavanja otajstva spasenja koje će ostvariti njen i Božji Sin kojega nosi u svom krilu. Iz kratkog sažetka tih događaja koji ćemo sada donijeti može se vidjeti koliko je dinamičan i ljudski govoreći, dramatičan bio put koji je Marija morala proći, ali i kako je ona taj isti put prošla u nepokolebljivoj vjeri i predanju Bogu.

Marija se vratila kući, a njen zaručnik Josip kad je vidio da je trudna doživljavao je svoju tamnu noć vjere te ju je htio potajno otpustiti dok mu anđeo u snu nije objavio otajstvo utjelovljenja koje se po Duhu Svetome dogodilo u Mariji (usp. Mt 1,18, 24).

Marija, trudna skupa sa svojim zaručnik mora ići na popis stanovništva, koji je naredio car August. U Betlehemu će roditi svoga sina u štalici jer za njih nije bilo mjesta u svratištu. Anđeli slave Boga i potiču pastire da pođu pokloniti se novorođenom Spasitelju. Oni dođu i sve ispriповjede. „*A Marija je pamtila sve te događaje i razmišljala o njima u svom srcu*“ (Lk 2,1-21).

Vođeni zvijezdom dolaze i mudraci s istoka klanjati se novorođenom kralju (Mt 2, 1-12). Marija i Josip prikazuju dijete Isusa u hramu, proročica Ana i prorok Šimun slave Boga zbog darovanog Spasitelja. Prorok Šimun, Mariji naviješta da će to dijete, svjetlo svih naroda, biti na propast i uzdignuće mnogih u Izraelu, a da će njoj samoj mač boli probosti dušu da se razotkriju namisli mnogih srdaca. (Lk 2, 22 – 38)

Obaviješteni od anđela u snu da Herod želi pogubiti dijete, Josip i Marija bježe u Egipat i tamo ostaju dok im anđeo ne kaže da se vrate u svoju zemlju (Mt 2, 19-23). Josip, Marija i dijete Isus žive svoj svakodnevni život u Nazaretu, a dijete raste, jača, napunja se mudrošću i milost Božje počiva nad njim (Lk 2, 39 – 40).

Kao i svi pobožni Izraelci svake godine hodočaste u Jeruzalem za proslavu blagdana Pashe. A kad je Isus navršio 12 godina, što je u židovskoj kulturi bila dob zrelosti i osobne odgovornosti pred zakonom, on ostaje u Hramu bez da je to kazao Josipu i Mariji. Oni ga tri dana traže, a kad ga nađu i Marija ga pita zašto im je to učinio i da su ga žalosni tražili, Isus joj odgovori da zašto su ga tražili, zar nisu znali da on mora biti u kući Oca svoga. „*A njegova majka je te događaje brižno čuvala u svom srcu*“ (Lk 2,51).

U dva retka evanđelista Luka spominje kako je Marija u svom srcu proživljavala sve ove događaje. Sv. Luka u retku 2,19 u izvorniku koristi *συνετήρει* aktivni indikativni imperfekt da izrazi trajno stanje koje hrvatski prijevodi prevode kao *čuvanje i pamćenje* u srcu te *συμβάλλουσα* aktivni particip prezenta koje hrvatski prijevodi prevode *razmišljajući*, a bilo bi bliže značenju izvornika prevesti kao *razmišljajući stavljati skupa u relaciju* i to kao tajna radnja. Od korijena ove grčke riječi *sinballo* dolazi i sveopće prihvaćeni pojam u mnogim europskim jezicima simbol. U retku 2,51 evanđelista koristi pojam *διετήρει* u obliku aktivnog imperfekta indikativa koji hrvatski prijevodi prevode *brižno čuvala*, a značenje grčkog izvornika označava *ljubljeno i brižno čuvanje onoga što se smatra dostojnim*.

U biti, evanđelista Luka nam želi poručiti kako je Marija u svom srcu sve riječi koje su joj izrečene i događaje koje je proživjela, a vezani su uz otajstvo utjelovljenja i spasenja brižno u ljubavi čuvala, pamtila i trajno o njima razmišljala.

A u ljubavi je morala stavljati skupa, dovoditi u relaciju ljudski govoreći, naizgled oprečne stvari i događaje. Jer arkandeo Gabriel, Mariji kod Navještenja reče da sin koga će začeti „*bit će velik i zvat će se Sin Svevišnjega, Gospodin Bog će mu dati prijestolje Davida oca njegova*“, a s druge strane morala je s Isusom bježati u Egipat da ga Herod ne ubije. Pastiri su Mariji ispriповijedali kako su anđeli kod Isusova rođenja slavili Boga: „*Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudima koje ljubi*“ dok kod prikazanja u hramu Šimun prorok joj govori o maču boli koji će probosti njeno srce.

Što se tiče Isusova javnoga života i Marijina spominjanja u ovom dijelu evanđelja, treba spomenuti svadbu u Kani kad Isus na Marijin zagovor čini prvo čudo, pretvara vodu u vino, i kada kako kaže evanđelista Ivan „*njegovi učenici povjerovalaše u Njega*“. Tom zgodom Marija je izrekla jedine riječi upućene ljudima: „*Sve što vam kaže učinite*“ (Iv 2,5). U tome se sastoji sve savršenstvo življenja kršćanske vjere. I te riječi su kao neka Marijina oporuka ljudima. Sve druge Marijine riječi u evanđelju su bile upućene Bogu - *Veliča* – ili Isusu koji je ostao u hramu. Jedine riječi upućene nama ljudima su ove koje smo sada naglasili. Poslije ovoga Marija kao da je izgubila dah i glas. Duh Sveti nije htio da nam bude sačuvana više ni jedna njena riječ u evanđelju, ostaje nam njen život, trpljenje, radost, molitva i slava.

Tijekom javnoga života Marija se još spominje u epizodi kad je rodbina bila došla tražiti Isusa, jer se govorilo da je izvan sebe, a on reče da su njegova majka i braća oni koji vrše volju nebeskoga Oca (usp. Mk 3,31-35 i paralelni odlomci u drugim evanđeljima).

Bog je htio i Isus je htio da Marija bude podno križa, da podnese to najveće trpljenje, kada je On spašavao svijet i kad je nju dao učenicima za Majku (usp. Iv 19, 25 -27). Jer da Isus nije htio da njegova majka bude pod križem, On znajući da ide u Jeruzalem gdje će biti uhvaćen i ubijen je mogao reći svojoj Majci da ostane u Nazaretu, i vijest iz Jeruzalema da je uhvaćen još ne bi bila ni došla do nje, a On joj se mogao ukazati kao uskrslu pobjednik.

Evanđelja nam ne govore o ukazanju uskrsloga Isusa svojoj majci ali katolička otačka i svetačka tradicija drži da se uskrslu Isus upravo njoj prvoj ukazao. Svetac naših dana papa sv. Ivan Pavao II. ovu povijesnu tradiciju je sabrao, doradio i u svojim katehezama predložio cijeloj Crkvi na razmatranje.¹⁰

¹⁰ L'osservatore romano, *Le catechesi marine di Giovanni Paolo II*, Vatikan 1998., str. 175- 177. Tekst je na hrvatskome objavljen u knjizi *Pobožnost Mariji u glavnim Kristovim otajstvima*, Sav tvoj, Zagreb, 2010.

Sv. Luka u Djelima apostolskim nam govori kako je Marija skupa s apostolima molila za silazak Duha Svetoga. I na kraju u knjizi Otkrivenja spominje se žena odjenuta suncem (Otk 12, 1 -15). Biblijski studiji u liku žene vide i Isusovu Majku i Crkvu.¹¹

Papa sv. Ivan Pavao II. u svojoj enciklici *Otkupiteljeva majka* (br. 12-19) govori upravo o putu života i rasta Marijine vjere, koja je temelj razumijevanja Marijine uloge u Božjem planu spasenja. Biskup Perić ovako sažeto prikazuje ovaj dio papine enciklike:

Blažena ona koja povjerovala (br. 12—19) „U ovom podnaslovu enciklika najviše govori o susretu između Marije i Elizabete, komentirajući Elizabetin pozdrav u kojem je Marija nazvana blagoslovljenom i blaženom. Nakon što je čula od anđela da je Elizabeta u šestom mjesecu trudnoće, pristavši na ono što joj je anđeo prenio u Božje ime, Marija se požurila na služenje staroj Elizabeti i nijemome Zahariji. Dva su mariološka pola od velika značenja: s jedne strane Božja milost, milosti puna, što naznačuje Božji govor čovjeku, a s druge strane Marijina vjera, prihvaćanje ili ljudski odgovor Bogu (br. 12).

Marija odgovara sa svim svojim ljudskim i ženskim »ja« postajući suradnica Božja. Tim što pristaje, istovremeno majkom postaje (br. 13), *corde et corpore*. Ta se vjera konkretizira i raste kroz radosne, nejasne i bolne događaje: u susretu sa Šimunom u Hramu, u posjetu pastira i maga, u bijegu u Egipat, u povratku u Nazaret (br. 16). Sjećajući; se svega onoga što joj je anđeo rekao u navještenju, Marija nosi u sebi korjenitu »novost« vjere: »početak novoga saveza. To je početak Evanđelja ili radosne vijesti. Nije teško, međutim, primijetiti u tom početku poseban napor srca, povezan s nekom vrstom 'noći u vjeri' - kako kaže sv. Ivan od Križa, - kao neki 'zastor' preko kojega se treba približiti Nevidljivoj i živjeti u intimnosti s misterijem« (br. 17). A pod križem očituje se Marijina »kenosis vjere« (br. 18).

U Elizabetinoj rečenici: Blago tebi što si povjerovala (nasuprot Zahariji, koji je bio kažnjen upravo zato što nije povjerovao), »možda se može naći ključ koji otvara svu unutarnju stvarnost Marijinu«. Po anđelovu pozdravu Marija je milosti puna, ali po svome odgovoru vjerom postaje sudionica na Božjem planu spasenja i ponazočuje Isusov misterij u ljudskome rodu. Tako se po misteriju Sina rasvjetljuje misterij Majke (br. 19).

Evo ti majke (br. 20-24). U ovom trećem podnaslovu prvoga dijela o Gospi u misteriju Kristovu, enciklika obuhvaća Isusov javni život i Marijinu nazočnost u njemu. Događaj i uzvik bezimene žene u mnoštvu kojemu je Isus propovijedao: Blago majci koja te rodila... (Lk 11, 27) izazvali su Isusovu poruku i još jedno novo blaženstvo: Još blaženiji oni koji Božju Riječ slušaju i opslužuju (Lk 11, 28). Daleko od toga da bi Isus time svoju Majku zaobišao, ali on naglašava blaženstvo veće od fizičkog materinstva, a to je duhovno rađanje iz volje Očeve, gdje nam svi drugi koji Boga slušaju postaju braća i sestre i majke (očevi ne, jer je samo jedan Otac na nebesima). Tu je Isus svoju Majku pohvalio na oba plana: na fizičkom, prihvaćajući da je blažena kao što žena kliče, i na duhovnom, da je blaženija ako volju Božju vrši. A Marija je to činila od trenutka svoga pristanka na anđelovu poruku: „Neka mi bude po riječi tvojoj (br. 20).

Prvo Isusovo javno čudo dogodilo se na svadbi u Kani Galilejskoj gdje je bila i »Isusova majka« (Iv 2, 1). Tu Marija nastupa kao prava majka, zagovara mladence koji su se našli u nevolji, odgovara svome Sinu sasvim mirno, uz puno razumijevanje njegove rečenice: Što je meni i tebi, Ženo, do toga? Premda ta rečenica može u nama izazvati smutnju. Isus je naziva Ženom, biblijskim izrazom iz protoevanđelja (Post 3,15), koji se čita u ključu ekonomije spasenja. Marija se predstavlja kao glasnogovornica Isusove volje: Što vam god rekne, činite, a Isus čini čudo na poticaj svoje Majke. Njezino posredništvo ima obilježje zagovora. Marija zagovara ljude. Ne samo to: kao majka želi također da se očituje mesijanska moć njezina Sina, odnosno njegova spasonosna snaga koja ide za tim da pritječe u pomoć

¹¹ A. Valentini, cit.dj. str. 335-336.

ljudskoj nevolji (br. 21). Evo nas konačno pod križem, gdje Isus ne zaboravlja svoje Majke, iako se nalazi u beskrajnim osobnim mukama. Svoju Majku predaje učeniku Ivanu: Evo ti majke, a učenika svojoj Majci: Ženo, evo ti sina! Isus se i tu obraća svojoj Majci s duhovnim i biblijskim naslovom »Ženo«, očitujući time vrhunac Božjega plana: upravo u tome trenutku žena sa svojim Potomstvom satire glavu sotoni i njegovu potomstvu! (br. 24).

U ovom se dijelu često govori o Marijinu posredništvu. I Koncil je spmenuo da vjernici u Crkvi, Mariju nazivaju Posrednicom. Ali taj pojam, niti što dodaje, niti što oduzima Isusovu jedincatom posredništvu između Boga i ljudi. Papa osobito inzistira da se Marijino posredništvo naziva majčinskim, jer sav njezin zagovor i posredništvo proizlaze iz njezine majčinske uloge. Zato je i njezino podređeno posredništvo jedinstveno, samo njezino.¹²

3. MOLITVENI I KATEHETSKE POTICAJI KOJI PROIZLAZE IZ MARIJINA HVALOSPJEVA VELIČA¹³

Veliča je jedan prozor za pogled prema dubini Marijine duše

Iz Marijina hvalospjeva *Veliča* možemo vidjeti nešto od svjetla milosti i mudrosti kojim je Bog ispunio Marijinu dušu punu milosti i kako ta milost i mudrost djeluje. Marija je potpuno transparentna prema Bogu i u Bogu. Puna milosti jer je Bogom ispunjena, puna samilosti sa svima jer Bog je takav. Najponiznija i zato će biti i najuzvišenija, kraljica. Uvijek iznova, poniznost je najteža krepost za nas vjernike i ljude.

Marijina duša veliča jer pogleda na neznatnost službenice svoje. Zbog toga i zbog njene vjernosti Marija je uzvišena. Isus o sebi kaže da je *blaga i ponizna srca te tko se ponizi bit će uzvišen*. Kakva Majka takav i Sin, kakav Sin takva i Majka.

Ova spoznaja vlastite neznatnosti, a za nas ljude ranjene grijehom i vlastite bijede, na autentično evanđeoski način u Duhu Kristovu je jedan od ideala svih vjernika, kontemplativnih duša i svetaca, jer se na tome gradi istinska poniznost življene vjere, bez koje ni sama ljubav ne može opstati u duši.

Veliča nam govori i obasjava ne samo otajstvo utjelovljenja i Božji izbor nego nam daje naslutiti i Mariju i njeno srce. Najsigurniji način da upoznaš neku osobu u njenoj intimnosti je da upoznaš njenu molitvu, kako moli. U molitvi isplivaju dubine svačije duše na vidjelo. Osoba nije nikada tako iskrena i ne pokazuje se u istini kao kad uđe u svoju sobu daleko od pogleda ljudi koji, uvijek uvjetuju te sama stane pred Boga. S ljudima i pred ljudima i kad bi htjeli ne možemo nikada do kraja pokazati sami sebe. Postoje dimenzije duše koje ni samoj duši nisu dokučive. Pred Bogom je obrnuto, i kad bi htjeli ne možemo ništa sakriti te nam Bog u molitvi razotkriva nas same.

U kući Zaharijinoj Marija se otkriva kao duboko kontemplativna i vrlo aktivna duša, moliteljica posvećena radu. U njoj to nisu dva odijeljena područja života vjere. Rad je izraz njezine molitve. Molitva je neodjeljiva od rada, a rad od molitve. Luka je to na početku naglasio. Marija se žurno zaputi. To označuje spremnost, neumornost u radu i gorljivost (Rim 12,8; 2 Kor 7,11.12; 8,7.16 itd.).

Marija je kao solist koji započne pjesmu, a onda je svi nastavlja. Marija je slika Crkve, u njoj se savršeno ostvaruje Crkvu koju i kakvu Bog želi. *Veliča* nije ispjevan samo

¹² *Otkupiteljeva majka — Mater redemptoris*, Enciklika Ivana Pavla II. o Blaženoj Djevici Mariji u životu Crkve u hodu, u *Crkva u svijetu* 22, br. 3, 1987., str. 270 – 271.

¹³ J. Lafrance, *In preghiera con Maria, Madre di Gesù*, QR, Milano 1987.

jedanput u gorju judejskom, nego je kao molitva uvijek na ustima Crkve. To je dokaz da Bog želi, da se Njega na takav način slavi te da On i na takav način vodi svoje vjerne duše.

Slika Boga na koga Marija ukazuje u hvalospjevu Veliča

Kako to Marija motri i slavi Boga u svome hvalospjevu, koja slika Boga iz hvalospjeva proizlazi? Prije svega to je Bog Gospodin, moćni sveti, neobuhvatljivi, nedostižni, nerazumljivi. Ali pred tim i takvim uzvišenim Bogom koji budi strahopoštovanje i želju da Ga se ljubi u Marijinom hvalospjevu prevladava povjerenje, beskrajno povjerenje jer taj i takav Bog je Spasitelj.

Marijina duša veliča, a duh klikće je svjedočanstvo Božje veličine. Marijin duh ide dublje i dalje prepoznaje Boga koga nosi u sebi kao svoga spasitelja, prepoznaje ga kao Gospodina i Učitelja, a sebe kao službenicu Gospodnju (Lk 1,37).

Taj Bog Spasitelj je Svesilni, moćni, koji je u Mariji učinio velika čudesna djela. Velika Božja djela u Bibliji su usko povezana sa spasenjem, tako kad se radi o izlasku (Pnz 10, 21), povratak iz Babilonskog sužanjstva (Jer 33,3) govori se o čudesnim Božjim djelima. Marija vidi sebe i ono što se u njoj dogodilo u nizu tih velikih spasenjskih djela.

Bog kojega Marija veliča je svet, *sveto je ime njegovo*. Sveto u Bibliji je božanska dimenzija Boga samoga, najintimnija bit Boga, uzvišeno otajstvo, nepristupačno za čovjeka, a u isto vrijeme očaravajuće i strašno. A objava Boga svetoga u Bibliji, u duši budi čežnju ljubavi, strahopoštovanje i strah Božji.

Ali to je Bog dobrote i milosrđa spreman na praštanje, vjeran kroz sve naraštaje, i to kušaju koji se njega boje, koji žive u sinovskom strah da se ne udalje od Njega, jer *Početak mudrosti je strah Gospodnji, mudro čine koji ga poštuju* (Ps 111, 10). Božja dobrota i milosrđe je zasjalo na poseban način u tajni utjelovljenja.

Bog kojega opjeva Marija: Gospodin, Spasitelj, Svesilni, Sveti i Milosrdni iskazuje snagu svoje mišice u povijesti i vodi putem preokreta povijesti i sudbina ljudi, rasprši oholice, umišljene i silne zbací s prijestolja, a uzvisi neznatne, gladne napuni dobrima, a bogate otpusti prazne.

Bog je to nježan koji očinski prihvati Izraela slugu svoga, spominjući se svoje dobrote, Bog vjeran koji odražava i ispunja sva svoja obećanja ocima našim, Abrahamu i njegovu potomstvu dovijeka.

Veliča i odgajanje kršćana za vjeru i molitvu

Marija nam je ostavila u duhovnu baštinu istinu vjere da nam je samo Bog potreban, da je sam on dosta. Ne zaboravimo da je *Veliča* nastao kao Marijin odgovor na Elizabetinu pohvalu Marijine vjere: „*Blažena ti koja si povjerovala da će se ispuniti što ti je rečeno od Gospodina!*“ (Lk 1,45).

Vjera i vjerovati je prvi od problema ljudi u susretu s Bogom i najvažnija stvar, zadatak naviještanja radosne vijesti je upravo pobuđivanje i odgoj vjere kod vjernika. Marija je uvijek aktualni uzor vjernika. Osjetiti vjeru u srcu i živjeti po njoj, a ne samo poznavati neke informacije o Bogu ili vjeri. Marija je cijelim svojim životom vjernica. Poput nje i mi smo pozvani da živimo cjelokupno naše iskustvo radost, trpljenje, događaje opredjeljenja pred Bogom u vjeri i po vjeri u jednom horizontu vječnosti, stvarnost kojom ne možemo ovladati, nego se Bogu predati u povjerenju u njegovo milosrđe i našu sretnu vječnost. Marija nas podsjeća da se uistinu postaje vjernik samo s ljestvicom vrijednosti gdje je Bog na prvom mjestu.

A iz vjere se rađa molitva. *Veliča* nas poziva da se ne bojimo prepustiti Bogu u molitvi i životu. Prva ljubav je uvijek za Boga. Vjernik mora prvo u molitvi živjeti pred Bogom pa

tek onda pred svijetom. Moliti, biti s Bogom i pred Bogom znači izići iz sebe, zatvorenosti u svoj ego, u svoj svijet, otvoriti srce drugome.

Veliča nam pomaže da otkrijemo ljepotu čiste nesebične hvale Boga, hvaliti ga zbog njega samoga, njegovu svetost i uzvišenost, tražiti duhovni dar dodira s Bogom živim, koji čini velika djela za nas ljude. Na svakoj svetoj misi čujemo liturgijski poziv *gore srca*, da bi se ušlo u istinsku liturgiju slave i zahvale. A i osobna molitva vjernika, prvenstveno treba biti želja za veličanjem Boga i svetošću Božjom kao što to čine Isus i Marija u molitvi *Očenaša* i *Veliča* a molba za uslišanje u našim potrebama ne bi trebala biti na prvom mjestu našeg odnosa s Bogom.

Odgajanje kršćana za zahvaljivati i slaviti Boga

U hebrejskom jeziku postoji specifičan izraz za zahvaliti Bogu. Taj stav vjernika je izražen slavom, zahvalom i naviještanjem velikih Božjih djela. Iz *Veliča* možemo naslutiti da je cijela Marijina duša bila prožeta zahvalnošću Bogu, svome spasitelju. *Veliča* je zahvalna molitva u obliku memorijala - spomena i doksologije koja pripisuje sve Bogu i njegovim djelima spasenja.

Nedostatak zahvaljivanja Bogu je jedan od znakova slabosti vjere i malo se o njemu govori kao sastavnom dijelu autentičnog iskustva vjere. Po zahvaljivanju se u duši vjernika budi sinovski osjećaj stvorenja prema svome Stvoritelju i Gospodinu povijesti spasenja. I nalazimo Mariju i njen hvalospjev kao vrhunski primjer i poticaj.

Inače, nedostatak zahvalnosti je jedan od znakova slabosti današnjeg društva. Koliko se umanjuje osjećaj ljudskog sudjelovanja u darivanju, i životno iskustvo kao da postaje bezosobni mehanizam, toliko iz srca ljudi više nestaje ono slobodno otvaranje srca koje prepoznaje Darovatelja i dar te kaže hvala. Kod mnogih premalo osobnoga, premalo slobode te nema ni zahvale i to ne samo Bogu nego, ljudima koji im čine dobro.

Marija slavi Boga, stav njene duše je poticaj za zahvalu, jer sveto je ime Božje, otajstvo njegovog svetog imena, snaga i veličina su najdublje obilježje hvalospjeva *Veliča*. Slaviti Boga je mudrosna tajna života gdje je vjera vodilja, i uči kako se kao vjernik suočavati sa životom i živjeti sve, pa i egzistencijalne drame i križeve u predanju i nađi, kako će On uz našu suradnju riješiti životne kušnje usprkos tamnih noći kroz koje prolazi vjera.

Kateheza i uvođenje u vjeru nije samo jedna animacija ili moralni nagovor - čini ovako, ne čini onako - nego ona proizlazi iz otajstva Boga živoga. Bog je vatra koja gori, a ne izgara, a u isto vrijeme iskustvo vjere koje potpuno očovječuje i vraća čovjeka samima sebi. To nije Bog koji bi bio neko „komotno osiguranje“ nego onaj koji vodi do najdubljih dimenzija i temelja našeg bića, a vjera osvjetljava sve, pa i tragična teška pitanja ljudskog života. *Veliča* nas uči da je motrenje Boga zadnja kršćanska riječ, prvi i zadnji, najdublji i najzahtjevniji čin vjere, pogled u vjeri i ljubavi prema Bogu te mu služiti kao što je to činila „njegova neznatna službenica“.

Odgajati za spomen čin baštine i za solidarnost

Marija se osjeća baštinicom povijesti svojih otaca u vjeri počevši od Abrahama, usađena je u povijest spasenja, ne drži samo do svojega posebnog osobnog odnosa s Bogom. Čuva riječ Božju u srcu. Pozvani smo naviještati poruku spasenja koja dolazi iz baštine tradicije vjere, naviještati velika djela Božja. Danas u predominantnoj kulturi provizornog i relativnog Marija, vidi sebe kao člana naroda Božjega, živi u spomen činu tog naroda te i u tome nalazi svoju sigurnost u Bogu.

Marija nije otuđena od povijesti, neosjetljiva, indiferentna, nasuprot ona daje glas svim ponizanima i brani ih pred Bogom i poviješću. *Veliča* je pjesma solidarnosti, u prvom redu

Boga sa zadnjima i od nje proizlazi svaka druga kršćanska solidarnost. *Veliča* je pjesma siromaha, ali ne i uzvisivanje socijalne ljudske bijede. Prepoznaje pred Bogom moguću vrijednost iskustava kao što su ne moći, ne imati i ne znati u okviru iskustva življenja vjere u Boga. Marija pjeva i o sebi, ona je neznatna ali slobodna i spašena.

Veliča je proročka duhovnost siromaha – *anavim*, ali zajedno s aspektima otkupljenja i spasenja te iskupljenja ljudskog i socijalnog. Molitva *Veliča* sa usvojenim stavom duhovnih siromaha je odjekivala u svim epohama i u svim pa i najstrašnijim iskustvima i mjestima, pa i u koncentracijskim logorima. Dosta se sjetiti sv. Maksimilijana Kolbea i sv. Edith Stein, ali valja imati vjeru i odlučnost da se u vjeri usvoji i živi *Veliča* u svoj život, pa se onda može i svjedočiti.

Netko može pitati gdje su plodovi *Veliča*, oholi-raspršeni, silini-zbačeni, bogati - otpušteni praznih ruku? Ako plodova nema u srcu vjernika, u tvom srcu, neće ih nigdje ni biti. Oslobođanje o kome Marija pjeva u *Veliča* nadilazi čisto socijalni nivo, iako ima posljedice i na ovom nivou. Oslobođanje je učinjeno bez mržnje i temelji se na Božjoj ljubavi pa i za nepravedne koji se kaju, sjetimo se Zakeja.

Veliča je pjesma preokreta koji od Boga dolazi, ali nije osvetničko, nije protiv niti u svojim naglascima koji izgledaju najradikalniji. Ako je Bog protiv oholih, to je zato da bi prestali biti neljudski, ako ruši moćne to je zato da bi ovi služili, ako otpusti bogate prazne to je zato da bi živjeli solidarnost sa siromasima. Ali isto tako ako oholi, silni i bogati ustraju u tim krivim stavovima i takvi dođu na sud pred Boga, izlažu se opasnosti vječnog odbačenja jer u biti, ono što oni žive i što su postali vodi do samoisključenja iz vječnog toka Božje ljubavi i vječnog života.

A ako Bog uzvisuje ponizne, potlačene i gladne to nije zato da bi oni postali oholi, bogati i moćni, i da bi se osvetili onima koji su im prouzrokovali trpljenje, nego da ih Bog preobrazi na sliku Krista, novog čovjeka i vodi putem sretne vječnosti.

Veliča je radikalizam u Bogu, a ne bez Boga, bez svođenja na političku razinu. *Veliča* je oslobođenje u najdubljem i najširem smislu ali bez sužavanja horizonta u kojem je *Veliča* nastao, a to je vjera i slava Boga.

Odgajati za osjećaj Božje providnosti i kršćanske radosti

Marija u svom hvalospjevu poziva na razmatranje o velikim Božjim djelima koja On učini u povijesti i uvjerenju da Bog vodi život svojih siromaha. Dublja svijest i povjerenje u providnost ne znači neodgovornost, nego sklad između sigurnosti da Bog vodi povijest i naše obaveze na suradnji u izgrađivanju ovoga svijeta i naše budućnosti. To znači izbjegavati mistifikacije, hrabro hoditi u budućnost s vjerom, a to ponekada to sobom nosi tame, nesigurnosti pa i rizik. Po vjeri vidimo Boga i njegovu providnosti, očinsku brigu i trajnu ljubav. Ali to ne znači očekivati laka čudesa koja ne mijenjaju život vjernika, ne vode do obraćenja duša.

U kršćanskome životu valja harmonizirati sve elemente i vrijednosti, a kad se govori o providnosti, na poseban način se to odnosi na molitvu. U *Veliča* vidimo da se predanje u providnost i molitva događaju u istom kontekstu. Providnost se ne odnosi na samo jedan posebni Božji zahvat, nego na Njegov opći plan kojim On vodi svoja stvorenja prema vječnom spasenju. Taj plan se odnosi na sve stvorove, na poseban način na ljude koje usmjerava prema njihovom zadnjem cilju, vječnom životu. Bog oslobađa ljudsku slobodu i želi slobodnu suradnju te nema mjesta za fatalizam, ni za „komotnu providnost“ koja bi se htjela okoristiti Bogom umjesto da mu služi.

Možda nema nijedna druga tema u kršćanskom životu o kojoj se toliko govori i koja se prikazuje u kontekstu cjelokupnog kršćanskog otajstva kao radost. *Veliča* je hvalospjev cijeli prožet radosnim klikanjem, ali u njemu nije ni na koji način dokinuta sva složenost tog

bitnog kršćanskog iskustva. Radosna vijest je u biti evanđelja, pa i hvalospjeva *Veliča*. Ali kad se govori o radosti, nije to ljudsko veselje, ni prolazni ili trajni sentiment koji ponekada prati evanđeosku radost. Marija izriče svoj *Veliča* i klikće u svome Bogu, ali u kontekstu povijesti i pa i dramatičnosti te iste povijesti koju će i ona sama iskusiti poslije samo malo vremena, nakon što je klikkala svome Bogu.

Veliča potiče na radost i tješi onoga tko trpi, koji zna očima vjere čitati jer Bog želi život svojih stvorenja, želi puninu njihovu životu. Kršćanska radost je neodjeljiva od zahtijeva vjere koju je Isus toliko naglasio. „*Tko ne uzme svoj križ i ne ide za mnom ne može biti moj učenik*“ (Mt 16,24).

Eklezijalni - crkveni aspekt Marijinoga hvalospjeva *Veliča*

Marija je prva osoba u Svetome Pismu koja je vjerovala novozavjetnom vjerom, a susreće svoju rođakinju Elizabetu koja ispunjena Duhom Svetim izreče Mariji blaženstvo i pohvali njenu vjeru. Crkva je zajednica vjernika, tako da su Marija i Elizabeta sa Isusom i Ivanom, djecom koju nose u svom krilu, prva novozavjetna praslika i prva jezgra novozavjetne zajednice u vjeri, Crkve.

Tako Zaharijina kuća postaje prva zajednica u Novom Zavjetu u kojoj se diže molitva hvale i zahvale Božjih siromaha Bogu. A od tad hvalospjev *Veliča* nikad neće zatrti šutnja u Božjem narodu, i dok mi ovo pišemo i čitamo negdje netko od Isusovih sljedbenika i vjernika slavi Boga moleći *Veliča*.

Marija pjeva svoj hvalospjev i u ima cijele Crkve. Crkveni oci, za sve ono što se općenito kaže o Crkvi, tvrde da posebno i na eminentan način vrijedi za Mariju. „Neka bude u svakom vjerniku Marijina duša da slavi Boga, neka bude u svakome Marijin duh da slavi Boga. Ako po tijelu postoji samo jedna Kristova majka, po vjeri sve duše rađaju Krista, jer svaka ponaosob prihvaća Riječ Božju“ (Sv. Ambrozije, Luk. II.26. CCL,14p.42).

„Crkva treba usvojiti u duhu Marijin *Veliča* jer je i ona Crkva na drugi način, djevica i majka, i u njoj velika djela čini Svesilni. Crkva rađa Krista, a to znači da je najsličnija Mariji“ (Sv. Augustin Serm. Mor Guelf,1,8; PLS,2 541)

Veliča i novi novozavjetni duh i mentalitet prosudbe

Molitveno meditativno čitajući Marijin hvalospjev *Veliča* usvajamo novozavjetni duh i mentalitet prosudbe ako primijenimo *Veliča* na sebe, svoje iskustvo života vjere te prosudbu povijesti. Istovremeno vidimo i što nam je činiti da se suobličimo Marijinom duhu. Možemo uočiti temeljne stavove u molitvi. Biti gorljivi u slavljenju Boga, biti ponizan i ispovijedati pred njim svoju neznatnost, biti realističan u odnosu na nas same, biti zanosan i trezven. Zanosan kad gledamo i slavimo Boga, trezven kad gledamo sebe i povijest.

Kako se može shvatiti i reći da je Bog zbacio silnike, podigao ponizne, otpustio bogate napunio, dobrima gladne? Gdje je ovaj prevrat pravde i sudbina za kojima svi vane? A i Marija, ona koja je to pjevala, samo malo poslije toga će bježati pred silnikom Herodom. Kako, gdje i počevši od čega se događa ono o čemu Marija pjeva?

Kako moliti i shvatiti *Veliča*? To se može samo počevši od početka, prvo motriti Boga, slaviti ga i u vjeri prihvatiti Njegova velika djela. To je uvjet za sve preostalo pa i za promjene koje Bog donosi i izvodi. Ako nema vjere i obraćenja te promijene u duši vjernika, neće ih za njega nigdje niti biti.

A u općoj povijesti samo će se dizati novi i drugi moćnici i bogati i oholi i nova tlačenja, ali Bog ih uvijek iznova obara i raspršuje. Ah, koliko li to patnje košta nas ljude, a da se dogodi prihvaćanje Boga u vjeri, obraćenje i usvajanje evanđeoskog duha i mentaliteta prosudbe sve bi se to moglo izbjeći.

Kršćani su realisti i znaju da je povijest ostala jedno polje dvoličnosti. Svijet je već spašen i otkupljen, ali smo na putu prema konačnom dovršenju i to baš onako kako je Marija pjevala. Povijest je horizont i slijed dvoličnosti, svjetla i tame, Isus će reći da je svijet kao polje gdje ima pšenice i kukolja, i kao takva povijest ide u susret Božjem sudu i konačnom ispunjenju svega onoga što je Bog obećao, učinio i što će učiniti u punini.

Veliča je nova misao evanđelja, novi Božji mentalitet, *metanoja* obraćenje. Povijest će biti po mjeri čovjeka u onoj mjeri u kojoj se usvoji novi evanđeoski mentalitet, inače se dolazi do čisto ljudske perfidnosti koja sobom nosi rastavljanje prava i snage.

Antropološko čitanje *Veliča*

Antropološki zaokret u teologiji je jedna datost našeg vremena, približavanje razumijevanja i življenje otajstva vjere čovjeku, pokušaj osvjetljavanja tajne utjelovljenja. Na žalost, često se to događa potpuno neprikladno, a neki puta i u suprotnosti s evanđeljem, evanđeoskim duhom pa i evanđeoskim naukom i Isusom.

Kada se pokušava približiti otajstvo vjere današnjem čovjeku, ako se želi ostati vjieran evanđeoskom nauku, u duhu se nikada ni na koji način ne smije osakatiti vertikalna dimenzija vjere, prvenstvo Boga kao apsolutnog misterija i prvenstvo ljubavi prema Bogu. Ako netko misli biti kršćanin ili naviještati vjeru mora biti duboko svjestan da prva ljubav Bogu ide, oduvijek i zauvijek prva je i najveća zapovijed Isus kaže: „*Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim. To je najveća i prva zapovijed. Druga, ovoj slična: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga. O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci*“ (Mt 22,33-34).

Molitveno čitajući *Veliča* treba uvidjeti i naglasiti ne samo mudrosnu dimenziju hvalospjeva nego i proročku društvenu. Lice drugoga čovjeka pred nama, pomaže nam da shvatimo sebe i ne manipuliramo drugima po preideološkim predrasudama.

Upravo zato *Veliča* je autentično duhovni pjev i društveno socijalni. Ako je nutarnji u vjeri to ne znači intimizam koji bježi od povijesti, ne znači rastavu između uvjerenja i ponašanja, vjere i života, duha i povijesti. Biblijska perspektiva nije isključiva nego uključiva. Tijelo i duh, vjera, politika, evangelizacija i unaprjeđenje života čovjeka, otkupljenje i oslobođenje.

Biblijsko spasenje je Božja pobjeda ne samo nad kraljevstvom zla koja će se eshatološki objaviti i dogoditi nego je i Božja pobjeda unutar povijesne epohe pobjeda. Ne možemo na temelju Marijanske duhovnosti koja proizlazi iz *Veliča* živjeti i graditi neki mentalitet prepuštenosti i rezignacije koji drže da se ništa ne može učiniti protiv bujica nepravdi koje preplavljaju povijest.

***Veliča* kao odgovor Boga današnjem čovjeku**

Marija je ona koja pokazuje put života vjere prema punini, u povijesti i meta povijesti. Put je to adoracije, kontemplacije, oslobođenja, nutrine i duha bez isprazne ushićenosti, put preobrazbe srca u Bogu. Pogled uzdignut Bogu i nutrini duše, pogled usmjeren na povijest, horizont motrenja Božjih djela i čitanja Božjega djelovanja.

Čovjek današnjice je površan, bez usredotočenosti na nutrinu, u bijegu od nutrine, od sebe samoga, često zarobljen s tisuću lica i naličja vanjštine koja se nudi u svim mogućim oblicima. Funkcionalnost, efikasnost, bahatost, tjeskoba i strah najčešće su stvari koje dominiraju nad čovjekom uz dvostruki stav duše, a to su pohlepa i suhoća srca u stalnom uzajamnom prožimanju.

Pohlepa za posjedovanjem, za užicima i to kod onih koji najviše imaju, što u biti otkriva praznine njihova bića. Ovaj čovjek, ovaj ja koji se lažno predstavlja kao dubok i

uspješan, u biti je prazan, i negira samom sebi dimenziju dubine, tajne i otajstva što je najdublja dimenzija ljudskog duha.

Drugi otkriva čovjeku lice, u relaciji se vidi i ostvaruje ljudska osobnost, u prvom redu se to odnosi na apsolutni misterij, na Boga samoga. Čovjeka i čovječanstvo muči nedostatak vjere i povjerenja. Silni su uzdignuti i njih se uzdiže, a ako netko i nije silan ni po čemu, to mu je želja, ideal i čežnja srca, ali ima Svesilnoga protiv sebe. To nam kaže Marija. *Velika mi djela učini Svesilini .... silne zbacila s prijestolja...* Kada vidiš silnoga, znaj da ima Svesilnoga protiv sebe, iako on to možda i ne zna, kada vidiš poniznoga znaj da ima Boga za prijatelja, iako i on to možda ne zna.

Marija svojim hvalospjevom ukazuje čovjeku na Boga kao apsolutni i očaravajući misterij, Bog koji dolazi i vjeru kao uvjet za ući na evanđeoski način u svoju nutrinu, na vjeru koja rješava najveća i najbolnija pitanja ljudske egzistencije i vječno spasenje.

Veliča je višeznačni zahvalni hvalospjev¹⁴

Veliča je stari i novi hvalospjev. Stari, jer riječi i misli u kojima je izražen su arhaični, potječu iz raznih perioda biblijske povijesti spasenja. Novi, jer slavi radosno ispunjenje Božjih obećanja. Eshatološki himan, jer pjeva dovršenje Božjeg plana spasenja. Odnosi se i na ispunjenje kršćanskog događaja spasenja, koji iako je definitivan još uvijek očekuje svoje konačno ispunjenje, Novo nebo i novu zemlju, kada će sadašnji svijet kakav mi poznajemo prestati postojati. Marija i na to implicitno upućuje. Bog će definitivno zbaciti silne, raspršiti ohole, otpustiti bogate praznih ruku.

Veliča je povijesno spasenjski himan. Je li *Veliča* liturgijski ili povijesno-socijalni himan oslobođenja? U svjetlu biblijske povijesno spasenjske kulture ta dva vidika nisu alternativni nego komplementarni, recipročni, uzajamno se prožimaju. Liturgija je spomen čin, memorijal koja u Duhu slavi povijesni događaj s posebnim osvrtom na nezaobilazno pashalni element izlaska. Za Bibliju ništa nije tako tuđe kao odvajati kult i povijest, liturgiju od događaja. Na osnovu jednog liturgijsko povijesnog spasenjskog pristupa prevladala je jedna intimistička, spiritualistička interpretacija *Veliča* i Marijine uloge. A s druge strane socijalna, povijesna filozofska interpretacija bez povijesti spasenja nije dovoljna da bi obasjala otajstvo o kome pjeva *Veliča*.

Je li *Veliča* božićni ili pashalno uskrsni himan? Ovaj hvalospjev opjevava dolazak i rođenje Isusa po tijelu u Betlehemu ili vječno rođenje i proslavljanje uskrsloga. *"Ti si moj sin danas te rodih"* (Ps 2, 7).

Biblijski kontekst u kojem se nalazi ukazuje na božićnu atmosferu. Ali znamo da su sva evanđelja pisana naknadno puno godina nakon Isusova rođenja pa i uskrsnuća, pisana su u svjetlu uskrsnuća te je i *Veliča* je himan oslobođenja i pobjede jer je s Uskrsom Kristovim, *"knez ovoga svijeta je bačen van"* (Iv 12, 31) i sužnji su otkupljeni. Nešto od toga se da naslutiti u *Veliča*.

Po svojoj strukturi *Veliča* da naslutiti svoju starozavjetnu pozadinu, u himnu Ane Samuelove majke (1Sam 2,1-10), a još više u himnu Mojsiveve sestre Mirjam, koja zapjeva pjesmu oslobođenja poslije prijelaza kroz Crveno more (Izl 15). *Veliča* je spomen velikih djela koja je Bog učinio, liturgijsko slavljenje sadašnjeg spasenja u Kristu i eshatološko proroštvo krajnje preobrazbe svijeta i povijesti koju će Bog učiniti.

Veliča je marijanski ili teološki himan? I ova dva vidika nisu suprotna nego se nadopunjuju. Himan je marijanski jer je teološki, jer sve vezano uz poniznu djevicu iz Nazareta sam Boga je učinio i On ju je izveo iz anonimnosti i postavio na najuzvišenije mjesto u biblijskoj povijesti spasenja. Vrijedi i obrnuto *Veliča* je teološki himan jer djelo Božje u Mariji se pokazuje u svoj izvornosti bez ikakvog potamnjenja. Marijanski je, jer

¹⁴ A. Valentini, *Maria secondo le scritture*, EDB, 2007., str. 137-143.

Marija pjeva u prvom licu, priča svoju povijest Božjeg siromaha, službenice Gospodnje. Teološki, jer Bog je protagonist. Veliča je bitno povijesno spasenjski himan, jer naviješta velika Božja djela i Božje attribute kao u jednom litanijskom nizu, kao u liturgijskoj najsvetijoj posljednici koja bi se mogla nastaviti do mile volje i nastavlja se svaku večer u molitvi Crkve.

Bilješka o piscu

P. Miljenko Sušac, hrvatski misionar monfortanac, rođen je u Crnopodu, u općini Ljubuški, u Bosni i Hercegovini gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Diplomirao je 1987. na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu i iste godine ulazi u samostan misionara monfortanaca. Svečane zavjete u Marijinoj družbi misionara monfortanaca polaže 1994. u Rimu gdje završava studij filozofije i teologije. Za svećenika je zaređen u Zagrebačkoj katedrali 1995. U Rimu, na papinskome sveučilištu Gregorijana, 1996. završava postdiplomski studij iz dogmatske teologije (magisterij) na temu *Mudrosna Kristologija sv. Ljudevita Montforskoga*.

P. Miljenko je kao svećenik radio u Italiji s raznim grupama i pokretima, kao i u odgoju novih svećeničkih zvanja u svojoj družbi. U Hrvatskoj je držao brojne duhovne vježbe i obnove, bio je vojni kapelan, župnik u Oštarijama i Cerovniku u Gospićko Senjskoj biskupiji. Trenutno vrši službu župnika u župi *Uznesenja Blažene Djevice Marije* u Kupincu, u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Član je međunarodne marijanske teološke komisije za duhovnost posvete Isusu po Mariji Družbe misionara monfortanaca.

Osim mariologije i marijanske duhovnosti bavio se svetačkom i pučkom pobožnom tradicijom. U izdanju *Sav tvoj* priredio je više djela iz toga područja. U izdanju te izdavačke kuće objavljen je su njegove knjige *Život sv. Ljudevita Montforskoga* koji je preveden na poljski jezik i *Meditacije o pripravi na posvetu Isusu po Mariji* koje su prevedene na talijanski jezik. Za sestre Karmelićanke Božanskoga Srca Isusova napisao je *Molitvenik* na čast bl. Marije Terezije Tauscher i *Poniznost i ljubav*, sustavni prikaz duhovnosti blaženice koji je preveden na engleski jezik.

Za Kršćansku sadašnjost priredio je *Duhovne spise sv. Ljudevita Montforskoga*. Ista izdavačka kuća objavila je 2015. godine njegovu knjigu *Posveta Isusu Kristu po Mariji, sustavni prikaz marijanske duhovnosti sv. Ljudevita Montforskoga*. Knjiga je prevedena na talijanski jezik.